49՝ ՏԱՐԻ Թիւ 1329 Կ. ՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ 22 ՀՈԿՏ./4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1905 7 ՌԱՄԱԶԱՆ 1323 – 22 ԹՐՇԻՒՆԸ ԷՎ.Վ.Է.Լ. 1321

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅԱԷՐԵԱՆ
ՕՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՅԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
33, Գալաթիա Մի՛ ժառանգ, 33

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն արուիր

Մանզումէի Էֆքիար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیه یوی وسیاسی غزه‌سی
صاحب امتیازی : اوهانس قره
اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԳԻՆԵՐ ԵՒ ԱՌՔԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

	Տարեկան	Վեցամեայ
Գալաթայ համար	80 ղր.	50 ղր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մեծաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ԳԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

ԵՐԵԿՈՅԹ ՏՈՒՈՂՆԵՐԸ Ի՞ՆՉ ԿԸ ՃԱՀԻՆ

Տերեւաթափը սկսաւ. ամառնային զուարճութիւնները իրենց վերջաւորութեան հասան. բացօթեայ զբօսավայրերը որոնք դեռ ամիս մը առաջ այնչափ մեծ եռեւռութիւն կը ցուցադրէին, հիմա ամայի, լքուած ու արգահատելի կացութեան մը ենթարկուած են։ Ամէն օր դէպի ներս կը փութայ, դուրսը բացարձակապէս կորսնցուց իր հրապոյրը և ամառանոցի ու շրջանային երթեւեկութեան ամէնէն մոլի գիւղագնացներն անգամ վերադարձան իրենց քաղաքի բնակարանը։

Ինչպէս պէտք է զուարճանալ։ Այս է հիմա օրուան խնդիրը ամէն առնեռու մէջ, ուր երիտասարդներ ու օրիորդներ կան մէկէ աւելի։ Իրաւ է որ դեռ ունինք բազմաթիւ նորահաներ ալ որոնք ձմրան երկար գիշերները օգտակարապէս գործածելու և զայն մշակուորական կամ ձեռարուեստական զարգացումի մը յատկացնելու կը միտին, սակայն զուարճասէրներու հետ քաղաքաւելով՝ դժբախտաբար ցանցառ է թիւը այս վերջիններուն։

Երեկոյթ, պար, նուագ, թղթախաղ և կամ պարզ շաղակրատանք, ասոնք են տիրապետող մտածումները՝ մեր կեանքի ասպարէզը նոր թեւակոխողներուն։ Հոգ չէ թէ թերուս եղած ըլլայ անոնց մեծագոյն մասը, հոգ չէ թէ դեռատիպի օրիորդը դեռ պարզ ճերմակեղէն մը կարել, լրագիր մը կարդալ կամ մաքուր լեզու մը անգամ խօսել չգիտնայ։ Նոյնպէս խնդիր չէ թէ կոկիկ հագուստով պճնուած պատանին կամ երիտասարդը թուաբանութեան չորս գործողութիւն մը իսկ անկարող ըլլայ կատարել ու աշխարհագրութեան վրայ բնաւ տեղեկութիւն չունենայ, ո՛չ իսկ մտային կամ ձեռարուեստական զարգացումի գաղափարն մտածած ըլլայ։ Ասոնց ամէնքը նշանակութենէ զուրկ խնդիրներ են ճաշուի կեանքը նախընտրողներուն համար, որոնք ներկայ տասնըչորս ժամ տեւող գիշերներուն կարօտը կը քաշեն, իրենց անուրին տակ նուագարան մը կամ գրպանը թղթախաղի տրցակ մը դեռեռած՝ դուռնէ դուռ իյնալու և ծանօթին կամ անծանօթին հետ խաղալու, խնդալու, զուարճանալու և շաղակրատելու համար։

Շատ մեծ անգթութիւն պիտի ըլլար անշուշտ զուարճութեան ու զբօսանքի դէմ խօսիլը։ Բերանփոխը, հաճելի ժամանցը անհրաժեշտ պէտք մըն է օրն ի բուն աշխատողներու համար, որոնք նուագի մը թրթռուն ելեւէջներուն ու պարի կաղդուրիչ մարմնամարզին մէջ հոգեկան վերանորոգում մը կը ստանան, յաջորդ օրուան համար աւելի սիրով փարելու իրենց աշխատութեան։ Առողջապահական այս սահմանին մէջ ճշմարիտ բարիք մըն է զբօսանքը, զուարճութիւնը, որ հոգին կը պարարէ սիրտը կը հրճուեցնէ, արիւնը կը զտէ և կեանքը կը վերանորոգէ։ Այս ճշմարտութեան համոզուելու համար բաւական է ակնարկ մը նետել զբօսատեաց, մելամաղձոտ ու եսամոլ մարդոց վրայ, որոնք ծիծաղի գոյութեան վրայ գաղափար չունին, կատակը նախատինք կը սեպեն և ամէն վայրկեան պատասխան կը թուին կոիւ ընելու, իրենց հակառակ գաղափար մը յայտնողին դէմ։ Այս մենամոլները ֆիզիքապէս ալ հիւանդ են, ամէն օր կը ստուգուին դժուարամարսութենէ ու անոր ուղղակի հետեւանքն եղող գիրխու տեսական ցաւ ու որովայնապնդութենէ և ողորմելիները չեն գիտեր որ այս բոլոր հիւանդութիւններուն արմատը՝ իրենց զուարճութենէ, ծիծաղէ հեռու ապրիլն է, չեն գիտեր որ հարիւրաւոր մարեցուցիչ դեղերէ աւելի ազդեցիկ է կատակխառն ճաշ մը, որուն կը մասնակցին մէկէ աւելի բարեկամներ, որոնք իւրաքանչիւրը հաճելի ու զուարճախառն անէկդոտներով՝ շարժման մէջ կը դնեն ջիղերն ու մեծապէս կը աստարեն մարսողութեան գործարանները։

Հարկ չկայ նկարագրել ընդհանուր յուսախաբութիւնն ու սրտաբեկութիւնը որ կը տիրէ ընտանիքին ամէն անդամներուն վրայ առ հասարակ։ Եւ սակայն հիւրերը անանկ բան կը հասկնան. անոնք զուարճանալու, ցատկելու, խաղալու, բամբասելու եկած են և եթէ ծուռ երես մը տեսնեն, անմիջապէս կ'առնեն կը քալեն։ Ուստի երեկոյթին տէրերը ճերմակը դուրս սեւը ներս կ'սկսին արարողութիւններու։ Պատասխանատուութիւնները իրարու կը յաջորդեն անխնայ, մինչդեռ անդին հրաւիրեալ երիտասարդներէ կազմուած նուագախումբը պարերգի մը յարաւալքանը կ'ածէ։ Սրտերը կ'ալեկոծին, ո՞վ որու պարակից պիտի ըլլայ, տանտէրերուն հոգը քիչ էր կարծես, հիմա կարգ մը ֆիքիքիոներուն ալ պարակցուի պիտի հանեցնեն։

—Նեռ անկլեզ. ծայր տուած է fasrիլը ու ալ եթէ բան գործ չունիս գիտէ ինքնակոչ տիրիժէօրին ձեռքերուր չարժումները և մտիկ ըրէ անոր կոկորդէրի հնչիւնները՝ անհեթեթ սխալներով։ Բան ոգեւորութիւնը սակայն քուռ ոը մեռնի ի յայտ կուգայ, նուազ պատուածները փափկութեամբ կը գգուեն իրենց պարուհին, իսկ ուստանոք որ իրենց բան գործ ըրած են ամէն երեկոյթի վազել ու առաջին անգամ պատասած աղջկան հետ պարել, ամենայն լրբութեամբ կը փարին պարուհին, առանց նկատի առնելու պարի պարկեշտութեան պայմանները։

Այսպէս կը շարունակուին պարերը օրուն դադարի միջոցները դժոխային ժխորի ու հրացայտ աղմուկի լաբիւրինթոս մը կը կազմեն։ Ալքօլով տաքցած գլուխները հետզհետէ կը մոռնան ամէն պատշաճութիւն և զիրենք խաՁ տանքանի մէջ կարծելով կ'սկսին փողոցային սրաբանութիւններու ու լիսի կատակներու՝ ձեռքով ու լեզուով։ Ո՛չ ոք կայ նստած, բացի տարեցներէն։ Երիտասարդ ու երիտասարդուհի ամէնքն ալ քրտինք խօսում՝ ներս կը մտնեն դուրս կ'ելլան զոյգ զոյգ, շարունակ ծիծաղելով ու տեղափոխուելով։ Դալ դադար չկայ այս շլմորթներուն համար։

—Պարենք, քաարիլ մըն ալ դառնանք, բօյնա մը, սօբիս մը, մազուրքա մը, լանսիէ մը, քրեօյց բօյնա մը, բա տը քաարտ մը։ Այս բառերը կ'արձագանգեն օդին մէջ շարունակ և նուագարանները յաջորդաբար փոխելով իրենց եղանակը մինչեւ լոյս կը գոնացնեն պարաբերները։

Երեկոյթին տէրերը ինչ կ'ընեն արդեօք։ Ա՛հ կնոջ մի՛ հարցնէք, անոնք անվերջ աշխատութեան մը ենթարկուած են շարունակ ուտելիք խրմելիք կրելով հրաւիրեալներուն, որոնք անուշեղէնները, պօնպոնները ու լիքէօռները սպառած, հիմա ինկած են անմահական օդին վրայ անշուշտ առժամանակեայ եւրպականացումէ մը եռաք յիշելով իրենց ընտանեկան կենցաղը։ Օդի և մէզի, սրուակները, չիշերը, բաժակները կը լեցուին ու կը պարպուին, իրենց հետ պարպելով նաև խաւեարի, պալրգ եումուրքասի և ուրիշ թանկագին աղանդերներու պընակները։

Ինչ ծրագիրով սարքեց տան տիրուհին այս երեկոյթը և ինչ վերջաւորութիւն ունեցաւ ան։ Խեղճ կինը չէնք շնորք կէս ժամ չկրցաւ սրահէն ներս մտնել ու ամուսնոյն ծախսած այնչափ դրամին համը առնել։ Ո՛չ իսկ աղջիկներն ու տղաքը օրինաւորապէս ներկայացուեցան։ Արդէն առաջին վայրկենին իսկ թոհ ու բոհ մը ծայր տուած էր տան մէջ, ինչ որ անկարելի կը դարձնէր չակէ չիտակ խօսակցին անդամ, ո՛ւր մնաց աղջիկ հաւնեցնելը։

Արշալոյսը ծագեցաւ։ Փառք քեզ Աստուած։ Տանտիրուհին կը փափագի որ հիւրերը մնկնին այլեւս։ Արդարեւ մէկ քանի փափկանկատ ընտանիքներ կը մեկնին. իսկ մնացած խաժամուժը կը յամառի կը մնայ։ Օդի կ'ուզեն, իշկեմպէ չօրպասիով սուբէ կը պոռան։ Արդէն օդին մեծ տամհանգին կէս գիշերէ ետք անգամ մը պարպուած ու լեցուած էր գինովմառէն. հիմա երկրորդ անգամ մըն ալ կը լեցուի կուգայ. կրկին կ'սկսի գինարբուքը. գիշերուան փոփկանչակները որ ծանր պօնէն ու խավեարէն ուրիշ ազանդեր չէին առներ, հիմա կը գոնանան ֆասուլեա բիեաղիով զոր բարբառելով կը ճաշակեն։ Նուագարանները այլեւս պարերգ չէ որ կը հնչեցնեն. սեմաիներն ու կազիլները իրարու կը յաջորդեն իրենց ալակից ունենալով խամժամուժին պոռչտուքը։ Մինչդեռ դինով մը գրաբներուն ճապա ընելու համար պատուհանը կը բանայ ու ալլահ՝ ալլահ կը գոչէ ձայնին ամբողջ ուժովը կենդանացնելով փողոցը։

Արեւածագէն երկու ժամ ետք մարդն տունը կ'սանայ իր հանգստութիւնը և գիշերն իրուն յոգնած ու քնոտ անցընող տանտիրուհին, առաւոտ կտրած սիրտով ու հիւանդկոխ մարմնով կրկին կ'սկսի ալխատութեան, գինովներու և պարերներու ադատութիւնները մաքրելու և իր բացարձակ սնխելութեան մնդքը քաւելու համար։

Դեռ չվերջացաւ երեկոյթին սրամտութիւնը։ Երկու տիկիններ ինչպէս նաեւ օրիորդ մը ու երիտասարդ մը գլխադարձ սրամիտ մնկեցած էին երեկոյթէն։ Հոն անոնց արժանապատուութիւնը վիրաւորող խնդիրներ ծագած էին և ատանտիրուհին չէր կրցած պանծալատաձին չափ բարձր բանել անոնց պատիւը։ Ասկէ զատ օրիորդն ալ յարգանքի պակասութեան մէջ գտնուած էր ուրիշ երիտասարդի մը ու տիկնոջ մը հանդէպ, նուազ յարգանք ընծայելով անոնց ու քատրիլին համար նախապատուութիւն տալով ուրիշի մը։

Զեւակերպական թերութիւններէն ետք, քննադատութիւնը սկսած էր պատուասիրութիւններուն նկատմամբ, զորս շատ խակ ու անկանոն կը զբաղնէին այցելու տիկիններէն ոմանք։ Այս բոլոր բամասանքները բերնէ բերան պատելով՝ հասած էին մինչեւ ատանտիրուհին ականջը, որ կատաղութենէն ինքզինքը պիտի ուտէր։

Խեղճ կինը ամէնալէն չէր կրնար երկանքը երեսը նայիլ որ հիմա տասը տասնըչինգ օսկի պարտքի մը տակ մնացած էր ու սովորական ծախսերէն խընայողութիւններ ընել կը մտէր, կնոջը քմահաճոյքը փոխարինելու համար։

Արդ, տեղը չէ՞ հիմա հարցնելու թէ տիկինը ինչ չանեցաւ այս երեկոյթէն։

Հարուստներուն, ունեւորներուն ըսելիք չունինք, անոնք դրամին վրայ չեն մտածեր, երբ խնդիրը զեղուութեան չուրջ դառնայ. ո՛չ ալ անձնապէս աշխատելու տքնելու պարտաւորներ ունին, քանի որ ծառաները, տաքսիներն ու կառարեն սպասարկութեան ամէնքն ալ. երեկոյթ տարքելը շատ սովորական բան է անոնց համար և բնաւ չեն նեղուիր ո՛ և է տեսակէտով, հետեւաբար անոնց հասցէին խօսք ուղղելը աւելորդ յոգնութիւն մըն է։ Մինչդերեար գաղակարդին համար սակայն բացարձակապէս անհաւիւ գործ մըն է երեկոյթ տարքելը, ի՞նչ նպատակով ալ որ ըլլայ ան։ Ո՛վ որ կը կարծէ թէ երիտասարդները գլխուն հաւաքելով, տանը դուռը անոնց առջեւ անխիրը բաց ձգելով պիտի յաջողի աղջիկը ամուսնացնել, մեծապէս կը սխալի։ Այդ կարգի միջոցներով ամուսնութիւն չի կնքուիր, երթեւեկողներուն մեծագոյն մասը՝ զուարճանալէ, ուտելէ, խմելէ ու ժամանակ անցընելէ ետք երբ ամուսնանալուն դայ կարգը, սուտ պատրուակով մը կը գժտուի ու անգամ մըն ալ ոտք չի կոխեր, հետեւաբար ասոնցմէ ամուսնական թեկնածու փնտռելը բանաստեղծ խաղալու կը նմանի։

Մայրերը թող լաւ դատարակեն իրենց աղջիկները. տանտիկնութիւն, կար, ձեւ, խոհարարութիւն թող սովորեցնեն անոնց. խարիւ թող հակեն անոնց բարոյականին վրայ ու զգուշացընեն զանոնք դառնուկի մարդ հագած խարեբայ գայլերէ։ Այն ատեն առանց երեկոյթի արժանաւոր փեսացուները պիտի գան գտնեն աղջիկները ու երջանիկ ընտանիքներ կազմեն անոնց հետ։

ՎԱՆՈՅ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Կը ծանուցանենք որ Մանզումէի տեղւոյն գործակալ կարգուած է Կարապետ էֆ. Ս. Բաղէշեան, որուն պէտք է դիմել թերթս բաժանորդ գրուելու և կամ բաժնեգին վճարելու համար։

ՄԱՅԹԵՐՈՒՆ ՎՐԱՑ

ՐՈՒԱ, Հոկտեմբեր 21

Մթութիւնը կ'իջնայ, կը խտանայ տակաւ չուրջերնիս. բաղմութիւնը կը ցանցառնայ հետզհետէ և ապակեփեղկերուն մէջ վառուած կապի կառուցները իրենց ամբոյն լոյսը կը տարածեն սալայատակին սեւորակ գորգին վրայ։

Գիշերուան կեանքն է որ կը սկսի։ Այս կեանքը տարբեր հանգամք մը, առինքնող ուրիշ յատկութիւն մը ունի կենցաղասէրին համար որ չի փոխեր անիկա ցերեկուան ոչ մէկ ժամանցի հետ։ Զովութիւնը, վերնաս ստուերները այլապէս քաղցր բաժին մը կը բերեն կը դնեն գիշերային զուարճասէր թափառաշրջիկներուն մէջ, որոնք վաղուան մտածումէն բոլորովին անհոգ, կրցած են հաւանցնել իրենց յաւէտ ժպտուն, լաւատես բնաւորութիւնը ոչինչով իսկ ապրեցնով գոհ ըլլալու քիչերու տրուած փիլիսոփայութեան։

Հաւաքաւէտ են նոքին սեղանին չուրջը, Բաքոսի կատարեալ սեղան մը։ Այս ազոց համար, ինչպէս նաև Բերայի ամէն կենցաղասէրի՝ չկայ ցաւ, չկայ ուրախութիւն առանց ալքոլի. ան ամէն բանի սկզբնաւորութիւն, ան ամէն ինչի վերջաբան։ Գրագէտներ, արուեստագէտներ, արհեստաւորներ քով քովի, ընտանիքի մը անդամներուն պէս. տարբեր զգայութիւն մը կուգայ ինձի այս համախմբումը, որուն միացման գիծը ալքոլն իսկ է; ալքոլը որ իր մեռցնող, թունաւոր հանգամանքին իսկ համար սիրելի է բոլոր այս խմբակին անդամներուն. ալքոլը՝ որուն հեշտագին թմբիրը գէթ վայրկեան մը մոռցնել կուտայ վաղորդայի մը նիւթականին տխուր այլ իրական պակերը։ Ցաւխտենական ու պաշտօնական աղանդեր լուրիային քով կարմիր փողկերը կը չառագունին, իրենց կանանչ յատակին վրայ պառկած և պղտիկ զաւթներուն մէջ բիւրեղի ցոլացումներ կ'ունենայ օղի կաթանման հեղուկը, Բաքոսի այս յատուկ խնկարկուներու կոկորդէն վար իջնելու մշտապարատ։ Դիւարկներն ու գաւակները դէպի մէկ կողմ կը նետուին. երեսներն ու ճակատները կարմիր են ու կատակերը, երիտասարդական անմեղ ու սիրուն կատակներ ծայր կուտան իրարու ետեւէ, կը հրատրին, կը տաքնան։

Կառքերու երթեւեկը կը ցանցառնայ, Թաքսիմի չիտակ ճամբան կը հանդարտի գոգցնս. զեղխական անցեալի յիշատակներու անուշ թելերը կը քակուին իրարու ետեւ, և նոր մտերմութիւններ, նոր բարեկամութիւններ կը սաեղծուին սեղանին չուրջը։

—Ձեռ գիտեր որչա՞փ կը սիրեմ քեզ Արթին։

—Պարաքդ է կը պատասխանէ միւսը, տարիներով մէկտեղ կերեր խմեր ենք։

Անդին երկու հոգի սեղանի մը չուրջ առեւտրական գործ մը կարգադրելու զբաղած են. գլուխնին կը դարձնեն դէպի այս երիտասարդներու խմբակը։ Ճանչեր են.

—Օ՛, հրամմեցէք մէզի, մեր մօտիկը նստեցէք։

Խումբը այսպէսով ետեւէ կ'ստուարանայ, չիչերը իրարու կը յաջորդեն և խօսակցութիւնը տեսակ մը անկապակց, կցկտուր հանգամանք մը կ'առնէ, իր խժալուր ժխորով խանութը լեցնելով։ Ժամերը կը սահին։

Մէջերնուն ամէնէն տարեցը որ փոքր ձառուի հովեր և այս սեղանին նախագահելու իրաւունքը ունենալ կը կարծէ, ոտքի կ'ելլէ.

—Հայտէ տղաքներ, առեր եկաւ, վար իջնանք քիչ մը պտտինք։

Հաշիւները կը կարգադրուին, եա տամ, դուն տաք բանավէճը լմննալէն ետքը, ամէնքն ալ թեւ թեւի վար, դէպի ներս, ո՞վ գիտէ, իրենք ալ չեն գիտեր. աննպատակ թարթափանք, երիտասարդական խել, իսկ զուարճութիւններու անօրինակ փափաք մը այս արարքներուն սիրտը կ'եռեւեռի։

Փոկիղավաճառ մը կեցեր է փողոցին մէկ անկիւնը, իր կողովը մէկ քով, և անոր մօտ ալ լապտերը տեղաւորուած։ Մամն ակար լեղուն կը գոռայ աշնանային ցուրտ հովէն, և հերթ-

մակ արցունքները կը սահին իր սպիտակ ու նուրբ իրանին չուրջը։

—Ամէնուն ինչ տանք կը ձայնէ աղաքներէն մէկը կենալով մարդուն առջեւ։

—Լապտերն ալ, կողովն ալ մէկտեղ կ'աւելցնէ ուրիշ մը, ինչ կ'ուզես։

Մարդը, ապշած, զարմացած կը կը դիտէ. կը պնդեն. գին մը կ'առաջարկէ վերջապէս. աղաքները վայրկենաբար, յօժարակամ կը վճարեն անիկա և կողովն ու լապտերը փոկերներով միասին կ'առնեն ու կը հեռանան։

Ինչ մը անդին յեսուսնաց աղքատ մը կը դիմաւորէ զիրենք. կը կանչեն զայն, անոր կուռան ամէնն ալ, փոկերն ալ, լապտերն ալ, կողովն ալ և անուր ժամերու և քրքիջներու մէջ կը քալեն ուրախ և զուարթունակ։

Կը դիտեմ այս տղոց խումբը ընդերկար. փղոց մը կը դառնան և մթութեան մէջ կը կորսուին իրարու ետեւ, ուր կ'երթան, ինչ նոր հաճոյքի ետեւէ կը վազեն ու կը մտածեն տխրօրէն թէ ո՞րն է ճշմարիտ կեանքը. սա մեր ամէն աւուր կեանքը լրջօրէն ընդունած և անոր նիւթական տառապանքները լռելեայն քաշող մարդերո՞ւն, թէ արևոց որոնք խնթութեան վայրկեանի մը մէջ գիտեն մոռցնել գոնէ պահ մը իրենց չքաւորութեան հոգերն ու մտածումները։ Ո՞վ դիտէ։

ԼԵՒՈՆ ՇԱԹԻՆԵԱՆ

ՏԵՂԱՅԻ ԼԱՅԵՐԸՆԴԼԸ

Վերջերս մեր թերթերուն մէջ, ուսուցիչներուն՝ աշակերտներու հանդէպ ցուցուցած խիստ վարմանց վրայ այլեւայլ դէպքեր պատմուեցան։ Այս մասին, ինչպէս յայտնի է, միշտ այլ և այլ խրատականներ կը գրուին, որոնք երբեմն իրենց օգուտները կրնան ունենալ. կը յուսամ թէ չահեկան է հետեւեալ պզտիկ պատմութիւնը, զոր բարեկամ մը պատմեց մեզ դիշեր մը՝ երբ այցելութեան գացած էինք մէկ քանի ընկերներու հետ։

Երկու դիշերօթիկ դասընկերներ Ա... գօլէճի մէջ, մանկական չարութիւններ, ըստ իրենց՝ քաջութիւններ ընելու համար հռնած էին։ Օր մը համախորհուրդ գոլէժին վարիչ միսիոնարին՝ Մրսթրը Նաբի հաւնոցը գողութեան կ'երթան. հաւնոցը գեղինէն բաւական բարձր և պզտիկ դռնակ մը միայն ունի եղեր. ընկերներէն մին, աւելի քաջասիրտը, միւսին օգնութեամբ հաւնոցը կը մտնէ, որպէսզի հաւերը գողցայ ու յանձնէ ընկերոջը, որ հաւ ճաշակելու ան. հուն փափաքով դուրսը կը սպասէր։ Այս միջոցին, դիմացի կողմէն կը տեսնէ միսիոնարը, որ պատահմամբ անկէ կ'անցնէր, չուարելով անմիջապէս կը թողու ընկերը հաւնոցին մէջ, առանց եղելութիւնը լուր տալու. դպրոց կը փախչի։ Միսիոնարը որ մինչեւ այն վայրկենին խնդրէն առանց տեղեկութիւն ունենալու իր ճամբան կը շարունակէր, իր աշակերտին՝ հաւնոցին մօտէն յանկարծ վազելէն կասկածելով, հաւնոցը կ'երթայ։ Ձիշդ նոյն պահուն, ներսը մնացող ընկերը առանց դռնակէն դուրս նայելու հաւ մը ձեռքովը դուրս կ'երկնցնէ «ը՛նկեր, առ սա մրսթրը Նաբը» ըսելով։ Միսիոնարը առանց դանդաղելու կ'առնէ հաւը, իբր թէ փախչող ընկերը եղած ըլլար ու կ'սպասէ։ Ձիշ մը վերջ հատ մը ևս «Առ քեզի միսիս Նաբը, ալ կը բաւէ, մէկը ինձի մը սը քեզի»։ Ան ևս կ'առնուի իր ընկեր... Մրսթրը Նաբէն։

Միսիոնարը խորհելով թէ իր հոն մնալը ալ աւելորդ էր, հաւերը կ'առնէ և չուտով կ'անհետանայ. մինչ հաւնոցը մնացող ընկերը բաւական այլասերելէն վերջ հագիւ կրնայ դուրս ելնել... քաջութեամբ, սակայն յուսախաբ կ'ըլլայ տեսնելով թէ ո՛չ հաւերը և ոչ ընկերը կային դուրսը, ու անմիջապէս դպրոց՝ ընկերոջը քով կը վազէ...

Յաջորդ առաւօտ երկու ընկերները Գոլէժի վարիչ Մր. Նաբէն զատ զատ նամակ կ'առանան՝ որով զիրենք կէս օրուան ճաշի կը հրաւիրէր...։ Ստիպուած էին հրաւէրը ընդունիլ ու որոշեալ ժամուն գացին. միսիոնարը և ուրիշ խիստ քաղաքավարութեամբ ընդունեցին պզտիկ հիւրերը և ճաշի միջոցին այլ և այլ բաներու վրայ խօսակցեցան անոնց հետ. երկու ընկերներ ո՛չ թէ ճաշ՝ այլ քար կ'ուտէին կարծես։

Մր. Նաբ. սովորական ճաշէն ետք երկու պնակ խորոված հաւ բերել կուտայ ու երկու ընկերներուն առջեւ դնելով կ'ըսէ. «Պարոննե՛ր, հրամմեցէ՛ք, ահա Միսիս Նաբ և Մրսթրը Նաբ», ու Տիկինին հետ կը մեկնին ճաշարանէն...։ Ճաշը լմնցած էր։

Այն օրէն սկսեալ երկու ընկերները դպրոցին ամէնէն խելօք աշակերտներն եղած էին։

Ա. Գ. ԹԷՐՋՕՂԼԵԱՆ

Սամսոն

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ. — Ռուսական փոխառութեան համար միաբանող մեծ սեղանաւորական հասատութեանց պատուիրակները տակաւին Բեռլերսպուրգ կը մնան։ Անցեալ շաբաթ օր պիտի կնքուէր փոխառութիւնը, բայց ելմտական Նախարարին առաջարկութեան վրայ եւ մնաց, հիմա սեղանաւորական ակումբներու մէջ կարելի կը նկատուի անոր կնքուիլը։ Պատուիրակները դեռ Եւրոպա դարձած չեն, բայց կը յայտարարեն թէ երկու շաբաթէն թերեւս կարելի պիտի ըլլայ փոխառութեան գործը աւարտել։

Բարիզէ կը հեռագրեն թէ փոխառութեան պատուիրակները Շուէյտի ճամբով եւ կը դառնան, բայց չաբաթէն առաջ (այսօր) Ֆրանսա չեն կրնար հասնիլ այս հաշուով։ Անկէց ետքը պիտի խորհուի փոխառութեան վրայ։

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆԸ. — Հինգշաբթիէն ասդին նպաստաւոր պայմաններու մէջ կը գտնուի Լոնտոնի Սակարանը։ Դիները բարձրացան, և այս պարագան նպաստաւոր ազդեցութիւն ըրաւ նաեւ դրամական հրապարակին վրայ։ Ներքին և գաղթային փոխառութեան թուղթերը ամուր բռնուեցան, նաեւ ճարտարարուեստական ընկերութեանց թուղթերը։ Մանաւանդ ռուսական թուղթերը նշանակալից բարձրացում մը ունեցան։ 1889 տարւոյ ռուսական Ռանթը 91¾ բարձրացաւ։ Ճարտնական թուղթերն ալ չատ լաւ կը բռնուին, թէեւ անոնք ալ քիչ մը ազդուած էին վերջին սեղանաւորական տագնապէն, որ գլխաւորաբար առաջ եկած էր Վիլհէլմ կայսր Տրէզտէնի և Պերլինի ճառախօսութիւններէն։ Ճարտնական նոր փոխառութեան մը մասին բանակցութիւնները ի մտոյ պիտի վերջանան, և Ճարտն այսպէս 60 միլիոն անգլիական ոսկի 4 % տոկոսաւոր փոխառութիւն մըն ալ պիտի կնքէ։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆԸ. — Շաբաթական մեծ գործունէութիւն մը սկսած է դարձնել Բարիզի Սակարանին մէջ, բոլոր թուղթերուն վրայ լաւագոյն ազդեցութեամբ բացուեցաւ երեքշաբթի նիսար։ Ռուսական փոխառութեան բանակցութիւններուն վերսկսման հաւանականութիւնը, և արտասահմանէ գացած քաղաքական և սեղանաւորական կացութեան նպաստաւոր լուրերը յառաջացուց շարժում մը բերին ներքին ու արտաքին բոլոր թուղթերուն վրայ։ Պանք ոը Բառի, որ արդէն Սակարանին բացման առաջին ժամերուն գլուխը վեր առած միշտ բարձրացաւ, փակման պահուն 20 ֆր. աւելի բարձրացաւ։ Բռէյսի Լիոնէ 26 ֆր. վրայ դրաւ, և այսպէս 1146ի հասաւ։ Բոլոր ռուսական թուղթերը վրայ դրին. 5 % գանձային պարտատոմսերը 521ի բարձրացան. 1901 տարւոյ Ռանթը (դարձեալ ռուսական) 3.20 ֆր. վեր ելաւ։ Այս անագին բարձրացման հետեւանօք միւս բոլոր պետական թուղթերն ալ չահեցան, Օսմ. Միացեալը որ 90.50 բացուեցաւ, 15 սանթիմ վրայ դրաւ, Արտաքինը 50 սանթիմ։ Եգիպտական և պուլկարական թուղթերն ալ բարձրացան։ Ռուսական ճարտարարուեստական մասնաւոր արժէթուղթեր մինչեւ 40 ֆր. բարձրացան։

Միւնոյն բարձրացումներն ալ Պերլինի Սակարանին մէջ։

ՃԱԲՈՆԱԿԱՆ ՀՈՒՆՁՔԸ.—Բրինձի հունձքին վրայ պաշտօնական ամենավերջին հաշուեցուցութեան նայելով, այս տարի Ճաբոնի մէջ նոյն հունձքը միլիոնէն 15% պակաս եղած է, և նախորդ տարիէն 25% պակաս։ Բայց մասնաւոր տեղեկութիւններու նայելով, պակասը աւելի չատ պիտի ըլլայ։ Ամէնէն աւելի անբեղնաւոր են հիւսիսային արեւելեան գաւառները։ Կը կարծուի թէ կառավարութիւնը պիտի ստիպուի բրինձի ներածութեան մաքսերը։ Բոլոր շրջանակներու մէջ անհրաժեշտ կը նկատուի ազատ միջոցներ ձեռք առնել որպէս զի Ճաբոնցի ժողովուրդը յաղթական պատերազմին երկրորդ տարին նեղութիւն չքաշէ։

ՌՈՒՍԻՈՅ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԳԵՐԻՆԵՐԸ.—Կիրակի օր ռուսական Պօկաբիր յանձնաւոր Վլատիվոսթոքէն նակաղաքի հասաւ, և նաւահանգստին մէջ գտնուող ճաբոնական մարտանաւերուն հետ ողջոյններ և այցելութիւններ փոխանակեց։ Ասիկա առաջին նաւն է երկու երկիրներուն միջեւ քաղաքավարական յարաբերութեանց վերականգնման։ Պօկաբիր ռուս գերի պիտի փոխադրէ։ Ընդամէնը 1095 ռուս սպայ և 68,000 նաւաղ գերիներ կան Ճաբոնի մէջ։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՃԱԲՈՆ.—Անգլիական նաւախումբը Բ. մեկնեցաւ Թօքիոյի ծովածոցէն՝ Բուրլ, ժողովրդային համակրալից ցոյցերու մէջ։

ԹՕԿՕ ԵՒ ՃԱԲՈՆԻ ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ.—Անուանի ծովակալը կը շարունակէ միշտ իր հայրենակիցներուն կուռքը ըլլալ։ Անցեալ օր հազարաւոր դրպրոցական մանչեր և աղջիկներ ծովակալին առջեւէն անցան թափորով, անոր իր հայրենիքին մատուցած փայլուն ծառայութիւնները ոտնելու համար յատկապէս շինուած երգեր երգելով։ Մովակալ Թօկօ և իր կինը խիստ զգածուած էին։

ԻՏԱԼԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԸ.— Թագաւորը և Թագուհին Բ. իրիկուն ձնոնվայէն մեկնեցան իրենց Քազերթայի պալատը Նաբոլիի մօտ։ Իրենց մեկնումը առիթ եղաւ հաւատարմական պատկառելի ցոյցերու, խումն բազմութիւն մը լեցուած էր փողոցները և կայարանին մօտերը ծափահարելով Նոցին Վեհափառութիւնները։ Նախարարները և տեղական իշխանութիւնք կ'ըսպասէին կայարանին մէջ, ինչպէս նաեւ իտալական, անգլիական և ֆրանսական մարտանաւերուն հրամանատարները։ Թագաւորը օտար սպաներուն ձեռքերը թոթվեց, և խնդրեց որ իր շնորհակալութեան թարգմանը ըլլան իրենց կառավարութեանց մօտ։

ՎԻՒՀԵԼՄ ԿԱՅՍԵՐ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ. — ՄՏԱՀՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ՏՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ.— Բարիզէ հետեւեալը կը հեռագրէ Տէյլի Թէլեկրաֆի թղթակիցը.— Ուրիշ մայրաքաղաքներու մէջ ինչ որ ալ խորհին, Բարիզի մէջ երթալով կ'ընդհանրանայ ա՛յն համոզումը թէ կայսեր ճառերը ուղղակի Ֆրանսայի դէմ խօսուած են։ Պերլինէն ֆրանսական գաւառային թերթի մը ղրկուած իրաւակէ թղթակցութեան մը նայելով, Ն. Վեհափառութիւն համոզուած է թէ ֆրանսական կառավարութիւնը չատ կը վախնայ պատերազմէ, և ամէն բան ընելու պատրաստ է Գերմանիոյ պատերազմական բարկութիւնը իրեն դէմ չդրգռելու համար։ Բարիզի գերման դեսպան իշխան Բատոլին մասնաւորապէս այս գաղափարը տպաւորած է կայսեր մտքին վրայ, և երբ կայսրը բոլոր գերման բանակներուն գլխաւոր զօրավարները խորհրդակցութեան կանչեց կայս. պալատին մէջ, ամէնքն ալ միաբերան յայտարարեցին թէ ֆրանսական բանակը չի կրնար դիմադրել իրենց ո և է յանդգնութեան յոյսով, ուստի այն բաժակաճառերը արտասանուեցան իբրեւ ազդարարութիւն մը Ֆրանսայի թէ պէտք է խոհեմ ընթացքի մը հետեւի։ Կայսրը տակաւին ա՛յն գաղափարը ունի թէ կարելի պիտի ըլլայ Ֆրանսան բաժնել Անգլիայէն։ Եթէ այս սպառնալիքները բաղձացեալ արդիւնքը առաջ չբերեն, ուրիշներ պիտի յաջորդեն, և նոյն իսկ «վերջնագիր» բառը կ'արտասանուի։ Ինչպէս երէկ յայտարարեցի, Մ. Լուպէի Մատրիտեան և Լիզպոնեան այցելութեանց յաջողութիւնը աւելի գոգուած է Գերմանիոյ դիւրազգածութիւնը, ինչպէս նաեւ Անգլիոյ և Ռուսիոյ մերձեցման դէմ գերման դիւանագիտութեան արգելքներուն անյաջողութիւնը պատճառը մը է գերմանական զայրոյթին։ Այս կերպով կը բացատրուին, թուրերը սուր և վառօդը չոր պահելու համար Վիլհէլմ կայսեր արտասանած վերջին բանախօսութիւնները։

Թաճ կարեւոր և հրանգիչ յոդուած մը կը հրատարակէ նախկին ծովային նախարար Մ. Լուտուռ Լօքուայի գրչէն եւած։ Յօդուածին վերնագիրն է «Ցամաքային պատերազմ և Նաւատորմը», և յօդուածագիրը անոր մէջ մանրամասնօրէն կը բացատրէ թէ Ֆրանսացիք գերմանական սահմանագծելէն յարձակում կրելու ապառնալիքին վրայ յուսահատելու չեն։ «Մ'վ գիտէ թէ վտանգի պահուն նաւատորմիզը թանկագին զէնք մը պիտի չըլլայ, և ո՞վ գիտէ թէ յաղթութիւնը և փրկութիւնը պիտի չգայ մեզի ծովէն։»

Այս ամէնը ժամանակին նշաններն են։

ՑՈՐԵՆԻ ՀՐԱԳԱՐԱԿԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ.— Դիները մէկէն երկու չիլին բարձրացան։ Տէյլի Թէլեկրաֆ կը գրէ թէ բարձրանալու ա՛լ աւելի հակամէտ են։ Ցայսմի չէ թէ Միացեալ Նահանգներէն ո՛րքան ցորենի արտածութիւն կրնայ ըլլալ, և թէ ամերիկեան շահադէտները ո՛րքան բարձր գին պիտի պահանջեն։ Ալիւրը պարկ գլուխ 1 չիլին 2 բէնս վրայ դրած է արդէն, վարսակի և հաճարի գիներուն ալ մէկ շարաթ առաջուան գիներուն բաղդատմամբ 9 բէնսէն մինչեւ մէկ չիլին վրայ դրած են։ Եգիպտացորենը մէկ չիլին բարձրացաւ։ Բակլան ու սիսեռն ալ բարձրացած են։

Մ. ԼՈՒԳԷԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԻՒՆԸ.— Երեսփոխան Մ. Ժէռօ Ռիշար կ'առաջարկէ որ Մ. Լուպէի փառաւոր և նմանը չտեսնուած հացկերոյթ մը տրուի իր նախագահական շրջանին աւարտումին առթիւ։ կ'առաջարկէ ի մի հաւաքել Ֆրանսայի 80,000է աւելի գիւղասեմբերուն պետերը պարտի ընելու համար Նախագահին։ Նոյնօրինակ հացկերոյթ մը տեղի ունեցաւ Արուեստաստանդէսին ժամանակ 1900ին Թիւլլերի Պարտէզին մէջ, և այս տեսակ հաւաքումներու տեսակէտով ամէնէն մեծն էր։ Առաջարկեալ հացկերոյթը տեղի պիտի ունենայ Մ. Լուպէի յաջորդին ընտրութեան շրջանին մէջոցին։ Ըստ սովորութեան Նախագահին եօթնամեայ պաշտօնին լրանալէն մէկ ամիս առաջ կը կատարուի վերոյիշեալ ընտրութիւնը։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ.— Բարիզէ կը գրեն Հոկտ. 30 թուով.—

Խորհրդարանը այսօր բացուեցաւ առանց սովորական արարողութեան։ Փոքրիկ եռագոյն դրօշ մը միայն կը ծածանէր Բալէ Պուրպոնի յունական ճարտարապետութեամբ շինուած արտաքին երեսին վրայ։ Բարիզի շքեղ ապարանքներուն համար է թերեւս որ Խորհրդարանին շէնքը չատ անշնչ կ'երեւի։ Շէնքին արտաքին մասը, որ Բօնպօրտի կամուրջին վրայ կը նայի, իբր թէ ամէնէն պատկառելի մասը պիտի ըլլայ, բայց շրջակայ փառաւոր շէնքերուն վայելչութիւնը անշնչակ կ'ընէ այդ մասն ալ։ Խորհրդարանին ներսը մտնելը առժամապէս կանուցուած թատրոն մը մտնելու ապատրաստութիւնը կը կրէ։ Մուտքի սրահը փոքր, կլոր և ցած է։ Այդ սրահին մէջ այսօր կարգաւ կեցած էր ըստ սովորութեան Հանրապետական Գահակալներու ջոկատ մը, կոնակներն տուած ծիսախոտի վառարանի մը, և տարածուած մինչեւ Երեսփ. Ժողովին մեծ սրահին նրբանցքները։

Երեսփոխաններ և խմբագիրներ կ'ելնէին կ'իջնէին զինուորներուն մէջէն, որոնք չէին կրնար իրենց պահակի պարտաւորութիւնը կատարել լիովին՝ բազմութեան պատճառաւ, ա՛յնպէս որ նոյն իսկ չկրցան բարեւի կենալ երբ Երեսփ. Ժողովին Նախագահը ներս մտաւ։ Նախագահին կ'ընկերանային երկու ոստիկանապետներ, և շեփորի մը ձայնը միայն ծանոյց անոր ժամանումը։ Մօտը գտնուողները իրենց գլխարկները հանեցին պահ մը, բայց ամէնէն հեռաւորները չարժէր ա՛յն ատենն որ դէմքը կասկարմիր կարեցաւ, այսու հանդերձ ըսածներուն մէկ բառը անգամ չլսուեցաւ։ Վերջապէս սանկ նանկ օրակարգ մը կարդացուեցաւ, և նիստը առժամապէս դադրեցաւ։

Անդամները Ժողովասրահէն դուրս ելան խումբ խումբ, օտարականները թողուցին իրենց խուցերը, և խմբագիրներն ալ իրենց սեւ գրիչները։ Ամէնքն ալ գացին խոնուեցան յարակից ծխավաճառին խանութը։ Ժողովասրահին արտաքին շէնքն ալ լեցուն էր, նոյն իսկ տիկիններ և օրիորդներ խառն էին բազմութեան հետ։ Բալէ Պուրպոնի կեանքին մանաւոր յատկութիւններէն մին ա՛ն է որ ամէն օր կը ծխէ անոր ամէն մէկ մասին մէջ, բարի բան Ժողովասրահէն, բայց նոյն իսկ անոր նուիրական շրջապատէն ներս կը թափանցէ սիկարի մուխն ամպը։ Կարելի է ա՛յնպիսի սիկարներ գտնել Երեսփ. Ժողովին մէջ իսկ, որոնք կը կոչուին «Ներակուսական», և «Երեսփոխան»։ Սովորական խանութներու մէջ չեն գտնուիր այս սիկառները, որոնց իւրաքանչիւրին գինը 12 սանթիմ է։

Քառասուն վայրկեան դադարէ վերջ Ժողովը վերսկսաւ Ընդհանուր Ներման օրինագիրին վրայ վիճաբանելու համար։ Ընդհանուրեցաւ և Մ. Տէրուլէտ արտօնուած է Բարիզ դառնալու։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՐՇԱՒԱՆՔ ՔԱՆԱՏԱՑԻ ՄԷՋ.— Սքանտարտի վերջին թիւին մէջ հետեւեալը կը կարդանք.— Մեր երկիրը շահագրգռող ընկերային ամէնէն աւելի նշանակելից հոսանքներէն մին է ամերիկեան Ժողովուրդին յարաճուն Դաղթականութիւնը Արեւմտեան Քանատայի մէջ։ Դաղթականներուն մեծ մասը կը վերաբերի երկրագործական դասակարգերուն։ Այս պարագային վերջին հետեւութիւնները ոչ ոք կրնայ գուշակել։

Տասը տարի առաջ Արեւմտեան Քանատայի մէջ բնակող ամերիկացի երկրագործներ գրեթէ այնքան հազուադէպ էին որքան Բաթակոնացիներ Լոնտոնի փողոցներուն մէջ, բայց այսօր Քանատայի մէջ ընդարձակ մասեր ամբողջովին կը լեցնեն ամերիկացի գաղթականներ, և մեծ քաղաքներու բնակչութեան մէջ ալ ամերիկացի վաճառականներ իրենց ազդեցութիւնը զգալի կ'ընեն տեղական քաղաքականութեան մէջ։ 1896ին 46 ամերիկացի գաղթեցին արեւմտեան Քանատայի մէջ։ Վերջին երկու տարիներուն 100,000 Ամերիկացի գաղթեցին հոն։ Իրենց հետ ամերիկեան գաղութարարներ, ամերիկեան դրամագլուխ, ամերիկեան փառասիրութիւն, և ամերիկեան մեքենաներ ու զանազան կազմածներ տարին։ Այսօր Քանատայի արեւմտեան նահանգներուն մէջ 250,000 ամերիկացիներ կան, ամբողջ բնակչաց մէկ երրորդ մասը։ Ամերիկացի վաճառականներ իրենց երկրին դրամական հզօր կարողութեան վստահացած, անագին քանակութեամբ հողեր կը գնեն։ Մի միայն Ամերիկացի մը 50,000 արտավար գնեց, և կատր կատր ծախեց գաղթող Ամերիկացիներու։ Ցեղոյ ընկերութիւն մը կազմեց, որ մէկ միլիոն արտավար հող գնեց Քանատական Խաղաղականի Երկաթուղոյ Ընկերութենէն, և անոր մէն մի արտավարը սկսաւ կամաց կամաց ծախել։ Ուրիշ հարուստ Ամերիկացի մը Լօնկ Լէյքի մօտերը 1 միլիոն արտավար գնեց և ամերիկացիներ բերաւ զայն մշակելու տալու համար։ Կառախումբին մէջ իսկ անոր 200,000ը ծախեց, և մէկ տարուան մէջ մնացեալ 800,000ը ծախեց լմնցուց։ 250 մղոն երկայն խճուղիի մը ամէն կողմը Ամերիկացիի տուներ միայն կը տեսնուին, և 10,000 ագարակներ մի միայն Ամերիկացիներուն ձեռքն են։ Ամերիկեան ընկերութիւն մը Քանատայի հիւսիսային երկաթուղոյ ընկերութենէն 1 միլիոն արտավար հող գնեց, և անմիջապէս ամերիկեան գաղթականներ սկսան թափիլ զայն չենցնելու համար։ Միւնոյն ատեն ամերիկեան կառավարական գործակալներ գործի վրայ էին, և անոնց կողմէ կազմակերպուած գաղթականներու կառախումբեր լեփ լեցուն Քանատա բերուեցան ձրի հողերը մշակելու, տարեկան 2 անգլ. ոսկիի մաց չնչին վարձքով մը միայն։ Ամերիկեան գաղթականութեան այս շարժումը ցարդ կը յառաջդիմէ։

Այս ամերիկացի գաղթականներէն հաղարաւորները ա՛յնպիսի մարդիկ են, որոնք իրենց համար փոքրիկ հարստութիւն մը չինած ըլլալով իրենց կառավարութեան ձրի հողերէն, մտադրած են ամիլ ու զարգանալ ա՛լ աւելի, նոր գաղթականներ բերելով իրենց կարգին։ Շատերը իրենց բանը գործը կարգադրելէ վերջ Օհայօ կ'երթան ուրպայէն նոր եկած գաղթականներուն սուղ սուղ ծախելով իրենց հողերը։ Մինեզոթա, Նէպրասքա, Տաքօթա, Աօնա, Այտահօ և բոլոր ամերիկեան արեւմտեան Նահանգներէն գունդա-գունդ ամերիկացիներ Քանատա կը վազեն։ Քանատայի Ալպերթա քաղաքին մէջ ամերիկեան արշաւանքին հետեւանքները զարմանք և ապշեցում կը պատճառեն։ Քէլկէրիի և Էմփնթրնի միջեւ, 200 մղոնի հեռաւորութիւն մը, 30,000 հոգի կը բնակին, և վեցէն հինգը ամերիկացի են։ Այս քաղաքները ամէն կերպով ամերիկեան են իրենց նկարագրով, այնպէս են նաեւ քսանի չափ ուրիշ քաղաքներ Մենթանա գետին եղերքն սկեսալ մինչեւ հիւսիս։ Ալպերթա Քանատայի «ամայի» համարուած մասն է։ Ամերիկացիք կէս միլիոն արշաւ բերած են այս կողմերը, և 10,000 կովարածներ հիմա կը թափառին անոր մարգագետիններուն վրայ։

Պրոկուրորի եւ նախարարաց խորհուրդին անդամակցութեան պաշտօններէն, հրամանագիրը չատ համակրալիր գտուած է։ Բազմաստնաշէվ կը պահէ կայսրութեան Խորհուրդին անդամակցութեան եւ ծերակուտականի պաշտօնները։

—Փոխառութեան կնքման համար Ռուսիա գտնուող օտար դրամատէրերը մեկնեցան։ Ատոնք հաւանեցան մէկ միլիառ մարքի փոխառութիւն մը ընել ռուս կառավարութեան։ Այդ գումարին 70) միլիոնը պիտի գործածուի պատերազմին առնն կատարուած կարգ պայմանամամով փոխառութեան հատուցմանը. մնացածը պիտի յատկացուի Մանչուրիա գտնուող զինուորներուն վերադարձի ծախքին. նաև պատերազմին առաջ բեռած ուրիշ ծախքերուն։

ԳԼԻԼԻՆ. —Քաղաքական իրաղեկ շրջանակներու մէջ կը հաւատուի թէ Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Լամսդրֆ կոմսը մտադիր է հրաժարելու։

ԹՕՐԻՕ, .— Միքատոյին հրամանով Ճաբոնական կառավարութիւնը որոշեց ազատ թողուլ Սեպտ. 5էն վերջ գերի բռնուած առեւտրական նաւերը։

ԼՈՆՏՈՆ.— Անգլիոյ կառավարութեան կողմէ հրանգ տրուեցաւ Բեռքինի անգլիական դեսպանին որ օտար տէրութեանց դեսպաններուն հետ խորհրդակցի Բէյլիի չինական նահանգին մէջ երկաթուղիի գիծը պաշտպանող զորքերը եւ քաշուելու միջոցներուն վրայ։

ԳԵՐԼԻՆ.— Երկիրս թագաւոր այցելեց Իշխան Գիլլովի եւ Իրիկուան մեկնեցաւ, սիրալիր հրաժեշտ առնելէ վերջ Կայսրէն, գահաժառանգէն եւ կայսերազուն իշխաններէն։ Իշխան Գիլլով հացկերոյթ տուաւ ի պատիւ Սորկիոս թագաւորին։ Ներկայ էին Կայսրը, պալատական պաշտօնատարներ և քաղաքագէտներ։

— Անհիմն է իտալական թերթի մը այն լուրը թէ Գիլլով իշխան մօտերս պիտի տեսակցի Մ Թիթօնիի և Կոմս Կոլոմբոյի հետ։

ՊՈՒԷՐԷՇ.— Երէկ առեւտրական դաշնագիր մը ստորագրուեցաւ Անգլիոյ և Ռումանիոյ միջև, ամէնէն նպաստաւորեալ ազգի տրամադրութեանց համաձայն։

ՅԵՆՈՎԱ.— Ծանր արկած մը պատահեցաւ նաւահանգստին մէջ։ Իտալական «Կարիպալդի» յածանուն մէկ շոգեմակոյկը զարնուեցաւ Մարիա Թերեզա շոգենաւին։ Շոգեմակոյկը ընկղմեցաւ։ Երեք սպայ խեղդուեցան, և մէկ քանի հոգի վիրաւորուեցան։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ՊԱՏՐԻԱՐԲԱՆԻ ծանուցուած է, մայրաքաղաքիս ռուսական դեսպանատան կողմէ թէ՝ ռուսական կառավարութիւնը ո՛եւ է դիտաւորութիւն չունի Պատրիարքարանէ նշանակուած չորս առաջնորդներու Էջմիածին ուղեւորելուն՝ եպիսկոպոսանալու համար Ընդ. Հայոց Ս. Հայրապետէն։ Այս Առաջնորդներն են. Տ. Սմբատ Ծ. վրդ. Սահաքեան, Տ. Եղնիկ Ծ. վրդ. Գալբաքճեան, Տ. Եգեկիէլ Ծ. վրդ. Սրչակեանի և Տ. Զաւէն Ծ. վարդապետ Տէր Եղիշեան։

ԳԵՈՐԳ Է.Ֆ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ երէկ երուսաղէմատուն երթալով, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Երուսաղէմի Պատր. Փոխանորդ Տ. Եղիշէ Ծ. վարդապետի հետ։

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ Խորհուրդը երէկ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ, նախագահութեամբ Պատր. Փոխանորդ Սրբազանին և զբաղեցաւ կարգ մը ամուսնական խնդիրներով։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը առաջիկայ Կիրակի Մայր եկեղեցւոյ մէջ վարդապետական ատիճան պիտի տայ Եթվարդոյ հոգեւոր հովիւ Տ. Մկրտիչ քհ. Զէլդատանի։

ՈՒՍՈՒՄՆ. Խորհուրդը իր շաբաթական նիստը գումարեց և զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով։

1. Անցեալ շրջանի շրջանաւարտներէն ոմանք Խորհրդոյ դիմած և յայտնելով որ իրենք մինչ յաջողակ հանդիսացած են, կը խնդրեին տնօրինութիւն մը ընել իրենց մասին, մէջտեղ ներկայացնելով իրենց վարժարանին տեսչաց գրաւոր վկայութիւնները։ Խորհուրդը ուշադրութեան առաւ գանոնք և դիտելով որ արդէն հարցաքննութեանց հրանգին 12րդ տրամադրութեանց համաձայն վերաքննութեան իրաւունք ունին, խնդրարկուներուն նկատմամբ մասնաւոր տնօրինութեան մը պէտք չտեսաւ և որոշեց առաջիկայ ուրբաթ օր կատարել անոնց լրացուցիչ քննութիւնը։

Այդ աշակերտներն են.

Մայր Վարժարանէն.

Պ. Պ. Յարութիւն Սարեան և Գրիգոր Մանուկեան։

Եէնի Գարուի Վարժարանէն.

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԵՌԵՐՍԳՈՒՐԳ, 2 Նոյ. —Կայս. հրամանով Ալեքսանդր Միխայիլովիչ մեծ դուքսը դադրեցաւ առեւտրական նաւատորմին վարչութեան պետի պաշտօնէն։

— Կայս. հրամանագրով Մ. Բոպէտոնոսցեվ կը դադրի Սինոդին Աւագ

Գ. Կարապետ Կարապետեան և Օրք. Տիգրանուհի Կարապետեան, Արուսեակ Յովակիմեան և Նուարդ Տամատեան։

Մաքրիգիւղի Վարժարանէն.

Գ. Գ. Երուանդ Խաչիկեան, Հայկ Օհանեան, Միքայէլ Քէօմիւրճեան եւ Օր. Զարուհի Գալֆայեան։

Բերայի Լուսաւոր Վարժարանէն.

Գ. Գ. Հայկ Քէլէչեան, Դարեգին Գէզիրեան, Համբարձում Փայլեան, Եդուարդ Սէֆէրեան, Լեոն Գէյգոզլեան, Վահան Հայրիկեան և Օր. Թագուհի Գասապեան։

Ղալաթիոյ Նախակրթարանէն։

Գ. Գ. Պետրոս Փափազեան, Եւրաթրաթ Սիմոնեան, Աբրահամ Կիրակոսեան

Գուրուչէշմէի Վարժարանէն.

Գ. Երուանդ Դէմոգեան.

Մրջագիւղի Վարժարանէն.

Գ. Գ. Պետրոս Պետրոսեան, Ստեփան Մուրատեան.

Սկիւտար Ս. Խաչ Վարժարանէն.

Գ. Գ. Կարապետ Մինասեան, Հայկ Տէր Անդրէասեան, Մկրտիչ Մելիքեան, Յարութիւն Մարկեան.

Սկիւտարի Իճանիէ Վարժարանէն.

Գ. Խորէն Ասատուրեան և Օր. Արշալոյս Ճէնազեան։

Հետեւաբար կ'ազդարարուի վերոյիշեալ ուսանողաց, որ առաջիկայ ուրբաթ օր ժամը 4ին Ղալաթիոյ Խորհրդարանը գան և ներկայանան Ուսումնական Խորհրդին իրենց Տեսչին ընկերակցութեամբ, անցընելու համար լրացուցիչ քննութիւնը։

2. Սկիւտարի Ս. Խաչ վարժարանի լրացուցիչ դասընթացքի ընթացաւարտութիւնը աշակերտուհիները խնդրագրով մը Ս. Պատրիարք Հօր դիմած եւ խնդրած էին որպէս զի Ուսումնական Խորհրդոյ կողմէ տրուի իրենց ընթացաւարտի վկայականը։ Խորհուրդը ուշադրութեան առաւ նոյն խնդրագիրը և ըստ յանձնարարութեան Ն. Սրբազնութեան, որոշեց տալ նոյն վկայականները։

3. Օր. Աղաւնի Գաբամաճեան Տրապիզոնի և Օր. Ֆիլոմէն Հայկազեան Աղէքսանդրիոյ մանկապարտէզի վարժուհիութեան պաշտօնէն հրաժարած ըլլալով, Խորհուրդը ընդունեց այս հրաժարականները և Տրապիզոնի Ազգ. վարժարանին մանկապարտէզի վարժուհի կարգեց Օր. Ֆիլոմէն Հայկազեանը։ Այս առթիւ Խորհուրդը բանաձեւութիւններ ունեցաւ Տրապիզոնի Ազգ. վարժարանին Տեսչութեան պաշտօնին համար ներկայացող երկու ընտրելիներուն հետ և որոշեց արդիւնքը հաղորդել Տրապիզոնի Ս. Առաջնորդին, պէտք եղածը տնօրինուելու համար։

ՊՈԼՍՈՅ Առաջին Հուգուզի Դասարանին մէջ, երէկ, տեղի ունեցաւ, Կեսարիոյ Մունիճիսուն գիւղի եկեղեցւոյ, Պոլիս Նուրը Օսմանիէ թաղը գտնուած սրճարանին և անոր յարակից խանութին և վրայի սենեակներուն՝ դատավարութիւնը, որ բացուած է յանձնարարութեամբ Կեդր. Տնտես. Խորհրդոյ և ձեռամբ փաստաբան Սալուսեան էֆ.ի՝ հանդէպ Պարսիկ Հապի գի, որ գրաւած էր զանոնք տարիներէ ի վեր, առանց երբէք վարձ մը վճարելու. առարկելով թէ ուրիշներէ իրեն ծախուած է, և Մահիւլաթի Տայրէսին միջնորդելով վարձք կը պահանջէ։ Երէկուան վերջին դատավարութեան մէջ դատարանը վճռելով, հաստատեց եկեղեցւոյ սեփականութեան իրաւունքը և որոշեց նաև կալուածոց պարպումը։

Ցաւալի է ըսել որ, ինչպէս կը տեղեկացընեն մեզ, այդ ընդարձակ կալուածին, ամսական 3 լիրայի չափ վարձքերը՝ յատ տարիներէ ի վեր Պատրիարքարանի պաշտօնեայ մը գանձելով իր տեղը դրած չէ և հարիւ ալ ներկայացուցած չունի միանգամայն։

ԻԶՄԻՐԻ Աուետեանց Մամուլ թերթը որ դադրած էր, վերսկսաւ իր հրատարակութեանը։

ՑԱՒՕՔ կը ծանուցանենք թէ Ազն. Եղիա էֆ. Շահպազի մայրը Այրի Տիկին Լուսաբեր Շահպազ կնքած է իր մահկանացուն։ Հանգուցեալ Տիկինը բարեսէր և առաքինի կնոջ տիպար մըն էր, և օրինակելի մայր մը ճանչցուած էր։ Ցուղարկաւորութիւնը, ինչպէս կը տեսնուի ստորեւ հրատարակուած մահագրէն, պիտի կատարուի վաղը, Խասգիւղի Ս. Ստեփաննոս եկեղեցիին մէջ։ Մեր ցաւակցութիւնները կը յայտնենք այս առթիւ հանգուցելոյն որդւոյն Ազն. Եղիա էֆ. Շահպազի և պարագաներուն։

ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԻ ՄԸ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՄՐՑՈՒՄԻ ՄԸ ՄԷՋ

Ամերիկայի Ֆիլատէլֆիա քաղաքին ժամացոյցի հռչակաւոր Քիսդենս գործարանը տեղւոյն առեւտրական Քերթին միջոցաւ մրցում մը առաջարկած էր օրուն մասնակցեցան Ամերիկայի ամէն կողմերէն, անգլ. բոլոր քաղաքներէն, Հարաւային Ափրիկէէն, Հընդկաստանէն, Աւստրալիայէն, Նոր Զելանտայէն և Կ. Գալիէն։

Մրցումը տեղի ունեցաւ Թղթակցութեամբ և վեց հազարէ աւելի մրցակիցներու գրութիւնները յիշեալ առեւտրական թերթին միջոցաւ հրատարակուեցան Յունիս և Յուլիս ամիսներուն մէջ։ Իբր վարձատրութիւն խոստացուած էր թէ՝ դրամ և թէ ոսկի մեդալ։ Մրցման նիւթերն էին հետեւեալ հինգ հարցումները. —

1. — Թէ ի՞նչպէս մաքրելու է ամերիկեան ժամացոյց մը։

2 — Ժամացոյցներու շարժման մագնիսականութեան դիւրը։

3. — Ազակեփէղկերու յարդարումը իբր զէքլամ։

4. — Անգլիոյ ամէնէն հետաքրքրաշարժ ժամացոյցը կամ արեւի ժամացոյցի տախտակը։

5. — Ի՞նչ սեսակ ծանուցում ընելու է գոհարեղէնի վաճառականութեան համար։

Մրցման պայմաններն էին. — Հինգ հարիւր բառէ աւելի չգրել և ինքնատիպ ճաշակ մը ցոյց տալ։

Առաջին հարցումին մէջ մրցանակ չտեսան Գ. Գ. Բրսք և Ուիլա, Իրլանտայէն, երկրորդ հարցումին մէջ՝ Գ. Բոպէրդ Ֆրէնս Սկովտիայէն։

Երրորդ, այսինքն ապակեփեղկերու յարդարման մասին մրցանակը շահած է Գալսեցի Հայ երիտասարդ մը, կարապետ էֆ. Սեղբոսեան, Ղալաթիա, Զէյէլեան խան թիւ 19։

Չորրորդ հարցումին մէջ շահած է Գ. Ճէմիճեան, Հընդկաստանէն և հինգերորդ հարցումին մէջ՝ Գ. Գ. Ժէսսէ և Ուէլ, Նոր Զելանտայէն։

Այս հինգ շահողներէն զատ, որոնց մէջ գնահատուած է Հայ երիտասարդի մը ճաշակին ընտրութիւնը, կան նաեւ ուրիշներ այլ և այլ տեղերէ, որոնք միայն տարեկան թերթի ստանալու արժանացած են։

Ամերիկեան առեւտ. թերթը գոհացած չէ շահողները վարձատրելով միայն, այլ կը փափաքի զանոնք ճանչցնել իրարու և խոստացած է անոնց լուսանկարները հրատարակել իր թերթին միջոցաւ։

Մ. ԽՄԲ. — Կը խնդրուի կարապետ էֆ. Սեղբոսեանէ որ հաճի մեզ զրկել ապակեփեղկերը յարդարելու մասին մրցանակի արժանացած իր յօդուածին թարգմանութիւնը, քանի որ մեր խանութպաններուն համար կրնայ օգտակար ըլլալ անիկա։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Օր. Նոյեմբ և Եղբայրն Պ. Վրթանէս Լ. Գաբամաճեան 200 հատ ձմերուկ, Գրիգոր էֆ. Գառնակերեան 8¾ քաշ օխլամուրի ծաղիկ, Կ. Եավրուեան և Ց. Խաչուլեան իրենց բարի սովորութեան համաձայն 22½ քաշ թէյ, Պէսիմի Յովհաննէս աղա Համբարձումեան մանրավաճառ ի Կէսիկ Փաչա 50 քաշ խաղող, Պոլոս աղա Սրապեան բարապան Ազգ. Պատրիարքարանի 1 ոչխար, Ազն. Մինրան էֆ. Տէր Ներսէսեան 1 ոչխար, Մեծ. Յակոբ էֆ. Պորտնեան Սիվրիհիսարցի 8 զոյգ բրդեայ գուլպա։ Բարեպաշտուհի Տիկին մը 1 հատ սկիհի ծածկոց աթլասի վրայ մետաքս բանուած։

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութիւն կը յայտնէ հետեւեալ բարեսէր վաճառականաց որոնք Հիւանդանոցիս Պատ. Տիկնոջ Ինամակալութեան կողմանէ եղած դիմումին վրայ սիրայօժար նուիրած են հետեւեալ նիւթեղէններն։

Տիարք. Ա. Մ. Գարակէօզեան 10 ծրար օքսֆորթ, Մ. Բէյիսեան և Ընկ. 5 ծրար մանուշի, Բանթիկեան Եղբարք 2 ծրար քապօթ, Գաղազեան և Մանասեան 1 ծրար տրիլ, Կ. Ե. Փափազեան 2 ծրար մանուշի, Նազարեան եւ Մենդիկեան 1 ծրար քապօթ, Նազարեան 1 ծրար խաս, Կ. Մ. Խէրպէկեան 1 ծրար վիչի, Գէորգ Արապեան, 3 ծրար վրլուռ, Թարալեան Եղբարք 15 ծրար քապօթ, Գրիգոր Մրսրեան 5 ծրար քապօթ, Գառնիկ Սեպուհեան 2 ծրար սարկը, Գառնիկ Սեպուհեան 1 ծրար վիչի։ (Կնիք)

Տէր և Տիկին Եղիա Շահպազեան և զաւակունք և համայն Շահպազեան, Գարաեան, Ինճիճեան, Գէզազեան, Կիւմիւշկիրասեան ընտանիքները և ազգականք յաւէտ սրտի կը ծանուցանեն զմահ

ԱՅՐԻ ՏԿ. ԼՈՒՍԱԲԵՐ ՇԱՀՊԱԶԵԱՆԻ

(Կողակից հանգուցեալ Յակոբ աղա Շահպազեանի եւ մայր Եղիա էֆ. Շահպազեանի։)

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի յառաջիկայ Կիրակի, Հոկտ. 23, ժամ 8ին Ը. Թ., Խասգիւղի Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյն մէջ, ուր փոխադրուած է հանգուցեալին մարմինը։

Կը խնդրուի ազգական և բարեկամներէ զայս իբր հրաւէր ընդունիլ եւ ծաղկեպսակ չղրկել։

Մէջար Գալրնու, 22 Հոկտ. 1905

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

3 Նոյեմբեր 1905

Ֆրանս. 3%	(3% Français)	99 92
Ռէնթի	(Fr. Turcs	395 —
Օսմ. Միացեալ	(A. Ny Unif.)	90 75
Երկաթուղի	(Lois Turcs)	134 25
Պանգ Օթթ.	(Banque Ott.)	606 —
Թրանսվաալ	(Transvaal)	72 —

ՍԷԼԱՄԼԸԳ ՐԷՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի Ճումա կիւնիւ Սէլամլըգ ըէսմը ալիսի Համիտիյէ ճամիի չերիֆինտէ իճրա պույրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ՄԱՐՈՆԻՆԵՐՈՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔ Տ. Էլիա Հոյէք երէկ իր բոլոր հետեւորդներով կայս. Պալատ գնաց և հրաժեշտի ողջոյնը մատոյց, յայտնելով իր և Մարոնի հասարակութեան անկեղծ երախտագիտութիւնը և սրտագին շնորհակալութիւնները արժանացած կայսերական շնորհներուն համար։ Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ իր կայս. մեծարանքները հաղորդել տալ Պատրիարքին որ բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Կայսեր թանկագին կենաց համար։ Տ. Էլիա Հոյէք մեկնեցաւ և շիտակ քարափ իջնելով անկից Մէսաժերիի Orkönf շոգենաւը նստաւ։ Շոգենաւը իրիկունը ճամայ ելաւ դէպի Պէյրութ։ Պատրիարքը առջի օր ալ կայս. Պալատ գնաց և խնդրեց Ա. քարտուղար Թանհին փաշայէ և Ա. տենկպատ Հաճի Ալի փաշայէ յատ կայս. Գանոյից մատուցանել իր խորին շնորհակալութիւնները իրեն և Մարոնի եկեղեցականներուն համար։ Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ իր կայս. բարձր գոհունակութիւնները և բարեւները յայտնել տալ և նոր պատուանշաններ շնորհել Պատրիարքին հետեւորդներուն և ուրիշ Մարոնի եկեղեցականներու։ Տ. Հոյէք յետոյ Բ. Դուռ գնաց և այցելեց Բարձ. Մեծ-Եպարքոսին։

1322 ՏԱՐՈՒԱՆ ԵԼՄԱՑՈՑՑԸ. — Առաջիկայ 1322 ելմական տարին Պետական ընդհ. ելմացոյցին պատրաստութեան ժամանակը կը մօտենայ։ Հետեւաբար Ելմական Նախարարութիւնը ծանոյց կառավարական շրջանակներուն թէ յիշեալ տարին համար կազմուելիք հասոյթներու հաշուեկշիռները, ներկայ տարւոյն ելմացոյցին կազմութենէն մինչեւ Հոկտեմբերի վերջը տեղի ունեցած յաւելումները ու զեղչերը պարունակող հաշուեկշիռները և ելմական միւս տեսակները պէտք է անպատճառ ղրկուին մինչեւ դեկտեմբերի սկիզբը։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ. — Ռումէն կառավարութիւնը Ռումանական Թագ պատուանշանին մեծ-խաչը նուիրած է Մաքսային վերատեսչութեան Խորհուրդին նախագահ Սիւրէյա պէյի, որ Մեծ-Եպարքոս Ֆէրիտ փաշայի եղբայրն է։

ՀԱՄԱ-ՀԱԼԷՊԻ երկաթուղիին շինութեան նախնական աշխատութիւնները սկսան։ Շինութեանց ընկերութեան անօրէն Մ. Ֆոն Բաբ, մօտերս Հալէպ պիտի ժամանէ։ Այդ գիծը 133 քիլոմէթր է եւ մէկ տարի երեք ամիսէն պիտի աւարտի։ Հալէպ քաղաքը, այս գիծին միջոցաւ, Պէյրութի հետ ուղղակի հաղորդակցութեան մէջ պիտի գտնուի։ Համա-Հալէպի գիծը լայն է եւ Համա-Պէյրութի գիծն ալ նեղ, որով փոխադրութեան գործողութիւնը Համայի մէջ պիտի կատարուի։ Ցուսալի է որ նոր գիծը Հալէպէն մինչեւ Ծովեզերք՝ նաւանգիստ մը երկարի։ Շատ մօտ ժամանակի մը մէջ՝ այսինքն Հիճազի ու Պաղտատի երկաթուղիները աւարտելէն ետքը, Հալէպ քաղաքը առեւտրական մեծ կարեւորութիւն մը պիտի ստանայ եւ նահանգին զանազան բերքերուն համար ապառման նոր վայրեր երեւան պիտի գան։

ԱԻՏՐԵՒՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ դեսպան Պ. ոը Բալիչէի դիւանագիտական առպարէզին յիսնամեակը տօնուեցաւ անցած յուլիսին ինչպէս կը յիշուի. Պոլսոյ դեսպանական մարմինը որոշած էր ի յիշատակ նուէր մը տալ։ Այս նուէրը կազմարի արծաթ կազմած մը, առջի օր յանձնուեցաւ Պ. ոը Բալիչէի, ռուսական և գերման դեսպաններուն կողմէ։

ԵԼՄԱԿԱՆ նախարար Նազիֆ փաշա, հիւանդ ըլլալով, քանի օրէ տունը կը մնայ։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ԾԱՌԱՐՆԵՐԸ. — Թղթատարական վերատեսչութիւնը ծանոյց թէ ասկից ետք Իզմիրի և Սելանիկի համար եղած թղթատարական ծրարները ցանքի համբով՝ երկաթուղիով չպիտի ղրկուին, այլ ծովու ճամբով։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ֆրանսական բժշկական վարժարանին քննութեանց օմ. պատուիրակները, կայս. Բժշկական վարժարանին քննութեան ուսուցիչ եւ. ատուք Բամի, արտաքին ախտաբանութեան ուսուցիչ Ալի Շատիր և մանրէաբանական ուսուցիչ Մուխթար պէյերը երէկ ֆրանսական «Օրիենթ» շոգենաւով մեկնեցան Պէյրութ։

ՑՈՑՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ.—Հապէշ պատուիրակ զօր. Մաշալիա առջի օր դարձեալ այցելեց Ցունաց Տ. Եսաքիմ Պատրիարքին և յանձնեց Մենելիք կայսեր և Թայիթու կայսրուհիին ինքնագիր նամակները։

—Գերման դեսպանատան Ա. Թարգման Տօքթ. Կիզ Ֆէնէրի Պատրիարքարանը գնաց, բայց Պատրիարքը հոն չէլլալով տեսակցեցաւ դիւանապետ Նիքոլաուլօ էֆ.ի հետ և իր այցելութեան շարժառիթը յայտնեց անոր։

—Մ. Էսսթաշ Էվեէնիսիս առջի օր գնաց Քանիալի և այրած վարժարանին տեղը այցելեց ուր իր ծախքով պիտի վերաշինուի կրթարանը։ Մ. Էվեէնիսիս այցելեց նաև Բերա, Զաբբիոն վարժարանին մօտ գտնուն մը, ուր պիտի կառուցանել տայ աղքատներու ճաշարանը։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՄԱՔՍԱՏՈՒՆՆԵՐԸ. — Սելանիկի մաքսային շէնքերը անբաւական ըլլալով, որոշուեցաւ Քարափի ընկերութեան կողմէ յատկացուած 5000 մէթր գետնին վրայ աւելի ընդարձակ շէնքեր կառուցանել, ուր պիտի փոխադրուին նաև մաքսային տեսչութեան դիւանները։ Նոր շէնքերուն յատակագիծերը պատրաստուած են։ Մինչ պիտի ըլլայ 30,000 ոսկի։ Մաքսատան գործառնութիւնները աւելցած ըլլալով, 15 նոր պաշտօնեաներ ալ պիտի կարգուին։

Բ. ԴՐԱՆ կայս. Ամէսի դիւանին պետ Մէհմէտ Ալի պէյ և Արտաքին Թղթակցութեանց քարտուղար Նուրի պէյ հիւանդ ըլլալով, քանի օրէ ի վեր իրենց պաշտօնատեղին չեն յաճախեր։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ. — Ցունաստանի եւ Պուլկարիոյ միջեւ առեւտրական դաշնագիր մը կնքելու համար բանակցութիւնները սկսան երկու կողմի պատուիրակներուն միջեւ։

—Կրթական նախարարութեան որոշմամբ, իւխանապետութեան ուսուցիչներուն մարմնին վրայ 300 ուսուցիչ պիտի աւելնայ։

—Սոֆիայի Ռուս հիւպատոս Մ. Պախմէթիէվ Թօքիոյի ռուսական դեսպան պիտի անուանուի։ Մ. Պախմէթիէվ Բեթերպուրգի մեկնեցաւ։

—Սոֆիայի և Բէլգէնի, ինչպէս նաև Թրնովայի և Բուլգարի միջեւ հեռաձայն հաստատուեցաւ։ Ուրիշ քաղաքներու մէջեւ ալ պիտի հաստատուի։

ԹԱՂԱԳԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.—Զեռնհաս պաշտօնարանը ծանոյց ամէն կողմ որ գաւառներու թաղապետական շրջանակներու գործառնութիւնները ապահովելու նպատակով արուած որոշումներուն համաձայն գործուելով, հասոյթները աւելցուին՝ երկրին բարեղաւութեանը նպաստելու եղանակով. նաեւ թաղապետական իրաքանչիւր շրջանակի ներկայ ու նախորդ տարիներու հասոյթներուն բաղդատական մէկ հաշուեցոյցը պատրաստելով, փ�թով ղրկել։

ՆՈՐ ՏԵՍԱԿ ԾԽԱԽՈՏ ՄԸ. —Այնորոյի վանականներէն մէկը, երկարատեւ ուսումնասիրութենէ հետեւանքով, ծխախոտի տեղ գործածուելու համար նիւթ մը գտած է որ առաջ կուգայ թմբիի տերեւներէ տեսակ մը պատրաստութեամբ։ Խմուածքը ծխախոտ տարբերութիւն չունի, սակայն «նիքոթին» չի պարունակեր, որով անվնաս է և ընդհակառակը առողջութեան ալ օգտակար։ Վանականը իր այդ գիւտին համար հնարիչի արտօնագիր ստանալու ձեռնարկած է։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱԻԱԶԱԿՆԵՐԸ. — Մանասդրէի Նահանգին Պուսթէրիքա գիւղին մէջ աւազակներու և զինուորական ջոկատի մը միջեւ ընդհարում մը կատարուելով, աւազակներուն ամէնքն ալ, 12 հոգիէ բաղկացած, սպանուեր են՝ իրենց պետին Լազոյի հետ։

ՄԱՔՍԱՏԱՆ «Ամիէ»ի ճիւղին մէջ գործուած զեղծումներու մասին քննութիւնները առաջ կը տարուին Պետական Խորհուրդին հարցաքննիչ դատաւորներուն կողմէ։ Մաքսային Խորհուրդին անդամներէն Առատուր էֆ. և Հիւսնի պէյ հրաւիրուելով, կարգ մը տեղեկութիւններ տուին։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՐԿԱԾՆԵՐ.—Պանորմայէն կը տեղեկացնեն թէ Ֆրէսնէի Ֆեյիֆս-Ֆրեսնիճ շոգենաւը երկուշաբթի գիշեր խրեցաւ Պանորմայէն 8 մղոն հեռու Ակիրա-Բէթրայի առջեւ։ Շոգենաւին վիճակը գէշ է։ Ընկերութիւնը ամէն միջոց ձեռք առած է զայն ազատելու և արդէն նաւաձիգներ կ'աշխատին։ Ֆեյիֆս արմատը բեռցած Դանուբէն կուգար Մարսիլիա երթալու համար։ Մուտանիա և Կէմէյիկ հանդիպելով Պանորմա կ'երթար։

—Վերջին փոթորիկին առեն, Բարպրուելի մօտ քանի մը նաւեր ընկղմեցան որոնց մէկին նաւաստիները 5 հոգի խեղդուեցան։ Ուրիշ առագաստանաւ մը բեռները ծով նետելով հազիւ կրցաւ ազատիլ։

ԱՆՁՐԵՒՆԵՐԸ. — Անցած շաբթուան չորեքշաբթի ու հինգշաբթի գիշերները Գոսովայի նահանգին մէջ տեղացած յորդառատ անձրեւներէն Վարտար գետը յորդեցաւ։ Կամուրջները մասամբ վնասուեցան և արտերը ողողուեցան։ Ուրբաթ իրիկուն Սկիւպէն եկող երկաթուղիի կառախումբը, ջուրերու յորդելուն հետեւանքով, Քէսրրլիլիէն չէ կրցած անցնիլ։

—Այսուուրքէն կը գրեն թէ անցեալները տեղացած անձրեւները վնասեցին Գուրմէրքէն մինչեւ Այասուլուք եղած բամպակներուն, վասն զի Մէնամբ գետը յորդելով բամպակի արտերը տիղմով լեցուցած էր։ Ցետոյ հիւսիսային բուռն հով մը երկու օր փչելով բամպակները մեծ մասամբ ազատեցան վնասէ։ Խոզկաղինները ալ թէեւ աւրուած են, սակայն, նորէն պիտի գտնեն իրենց առաջուան վիճակը և մասամբ ալ աւելի պիտի բարւոքին։

—Սամսունէն կը գրեն թէ կայծակ ինկաւ Այ-Բարաքլվա վանքին զանգակատան վրայ և երեք սիւն փլցուց։

ՑՈՒՍԱՀԱՏ ՄԸ.— Իզմիր բնակող Ցոյն մը Անատոլու Բէյրաքլաս անցածները անձնասպանութիւն փորձեց ահռելի միջոցներով։ Նախ մեծաքանակ ալքալ խմեց, որուն կիզումներուն և տագնապներուն տագնապին մէջ երեք անգամ փորձեց վիզն ալ կտրել։ Բայց չի կրցաւ մահացու վէրք մը բանալ։ Բարեբախտաբար դրացիները լսեցին և հասնելով արիւնլուայ զոյն փոխադրեցին Հիւանդանոց։

ԲԵՌՆԱԿՐԻ ՄԸ ՈՐԻՍԱԿԱՆԸ.— Ցայտնի է թէ Իֆիրիւճի անունով ծանօթ կարգ մը մարդիկներ կան, որոնք հակառակ այնքան հրապարակագրմամբ ալ, դարձեալ որս կը գտնեն իրենց ձեռքերուն մէջ։ Անոնց նոր պատմութիւն մըն ալ։ Եէնի ճամիի կողմէն բեռնակիր Հասան, տեսնելով որ իր գործերը աղէկ չեն երթար, կը սկսի արտնջալ բարեկամներուն մօտ։ Ասոնք ալ, հաւատացեալներ Իֆիրիւճի հաճի պապաներու այս կարգի գործերու մէջ ունեցած կարծեցեալ ձեռնհասութեան կը յանձնարարեն Սուք Չէշմէի կողմը խանութի մը մէջ այս կարգի միամտները ծուղակը ձգելով գործ տեսնող հաճի Ալի անուն խաբեբայ մը։ Բեռնակիր Հասան ժամ չկորսընցներ, շուտէն չիտակ նոյն հաճի Ալիին խանութը կ'առնէ, ցուլը կը պատմէ և կ'աղերսէ որ անբախտութեանը ճար մը գտնէ։ Հաճին, տեսնելով այս ինքնակ որսը, իր սովորական միջոցներուն կը դիմէ, կը կարդայ, կ'աղօթէ և թիւրախ կնայ և ասոնց ի փոխարէնութիւն 30 ոսկի կը պահանջէ։ Բեռնակիրը, միամիտ մարդ, իր ցաւերուն դարման մը գտնելու խանդավառութեան մէջ, կը բանայ կամարը, կը քակէ խնայողութեանց ծրարը և կը յանձնէ պահանջուած գումարը։ Հաճին բնաւ չէր սպասեր այս բանին, աչքերը կը փայլին, ձեռքերը կը դողան և կամացուկ մը գրպանը կ'իջեցնէ ոսկիները։ Օր կ'անցնի և բեռնակիրը ակնկալու իր մատդրութեան գործադրութեան և վիճակին, բան մը չտեսներ իրականացած իր երեւակայութիւններէն։ Որտե՞ղ կրնար երթալ, Իֆիրիճին սպասել կը յանձնարարէր, ուստի, գործը դարձեալ կը բանայ իր բարեկամներուն որոնք կ'ըսեն թէ գուցէ Հաճին չէ յաջողած իր փորձին մէջ։ Ժամանակ կ'անցնի դարձեալ, բեռնակիրը կ'սպասէ, բայց վերջապէս խաբուած ըլլալը զգալով կը դիմէ Հաճի Ալիին, գրամը կ'ուզէ, մարդը կ'ուրանայ ոսկիները առած ըլլալը, և ահա վէճը կը պաթի, ոստիկանութիւնը կը հասնի և երկուքը մէկէն կը ձերբակալէ։

ՔՍԱԿԱՀԱՏ.— Շիլէցի հովիւ մը՝ Նիքոլա, առջի իրիկունը երբ Ղալաթիայէն կ'անցնէր, քսակահատ մը չորթեց անոր թաշկինակը, որուն մէջ կար ութը քրմից և մէկ անգլիական ոսկի։ Ոստիկանութիւնը երկու քսակահատներ ձերբակալեց՝ Եորկի ու Ավատիս անուն։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՏՌԱՄ.— Գահիրէէն կը գրեն թէ Տիմիթրիոս Աթանասիուանուն Ցոյն մը, երկար ատենէ Եգիպտոս հաստատուած, քանի մը ամիս առաջ ամուսնացած էր Լէբոսցի աղջկան մը հետ։ Առաջները սիրով անցաւ ժամանակը, բայց մեղրալուսնին յաջորդող ամիսներուն խակ այդ տեսարանները փոխուեցան, և նախանձոտ կռիւներ սկսան։ Իրիկուն մը ամուսինը այն ատիճան զայրացաւ որ կնոջը թեւէն բռնելով, պատուհանէն վար նետեց, և անոր ետեւէն ինք ալ նետուեցաւ վար փողոց։ Խեղճ կինը անմիջապէս մեռաւ։ Գալով ամուսնին, մահամերձ վիճակի մէջ հիւանդանոց տարուեցաւ։

ՄԵԾ ԿՌՉԻԷՆ կամուրջ եկող Մախտուէի չգենաւ մը, առջի առտու, Ցէնէր Պաղչէի առջեւ ժամանելուն կաթսան վնասուեցաւ և չոգենային ամէն կողմերը չոգիով լեցուեցաւ։ Ուղեւորները բաւական վախցան, սակայն չոգենաւը կրցաւ անվնաս կամուրջ ժամանել։

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԲԵՄ

Վաղը պիտի քարոզեն.—

Բերայի մէջ ժամը 4ին Բրօֆ. Ց. Հ. Ճէճիվեան։

Կէտիկ-Բաշայի Ամերիկեան Վարժարանին մէջ ժամը 5ին Տօք. Ճ. Ռ. Կրին։

Սկիւտարի մէջ ժամը 4.30ին Վեր. Ա. Գ. Շմաւոնեան։

Պայսլը-Հաուսի մէջ ժամը 5.30ին Վեր. Ց. Դ. Գրիգորեան։

Խասգիւղի մէջ ժամը 7ին Պատ. Ս. Ց. Զորիկեան։

∴ Երիտ. Քրիստ. ընկ.ի աղօթաժողովը տեղի կ'ունենայ ժամը 9.30ին Գուսգաբուի Ռէսդին մէջ։

ԲԵՐԱՅԻ ՍԻՐՔԸ

CIRQUE DE PERA

Սիրքին մէջ ամէն գիշեր շքեղ ու զբօսանքաշէջ ներկայացումներ կը արուին Տէլ Սիկի խումբին կողմէ և Բերայի թատերասէր հասարակութեան կողմէ միշտ կը ծափահարուին, Little piche las arisosները Օր. Concitta di Castilla՝, նոր եկած բանթոմիմի նշանաւոր խումբը, որ 14 հոգիէ կը բաղկանայ, բոլոր երգչուհիները, մարմնամարզիկներն ու գլօվները։ Իսկ երկու պարզուները del Mely, (այր և կին) որ դեռ նոր սկսան իրենց խաղերուն, ամէն իրիկուն կը ծափահարուին իրենց զուարճալի տանիներուն և տանիսօնիներուն համար։

Ամէն իրիկուն ներկայացում ժամը 3½ին (Ը. Թ.) և վաղը ցերեկ շքեղ մաթինէ մը։ Պատկիներուն համար բօսպոլս և յետոյ պօնպոն բոլոր պզտիկներուն Լիբրլ Բիչի կողմէ։

Կիրակի ցերեկները գիշերը զեղչեալ։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ԲԱՐԻԶ, 3 Նոյեմբեր. — Ցունաստանի Թագաւորը Գերլինէն մեկնեցաւ դէպի Բարիզ։

ԼՈՆՏՈՆ. — Թօքիոյէն կը հեռագրեն թէ Բորթսմութի հաշտութեան ժողովին մէջ ճարոնցի լիազօր պատուիրակ Պատոն Թօմուրա քիչ օրէն Բերքին պիտի մեկնի բանակցելու համար Մանչուրիոյ վերաբերեալ չինեաճառնական դաշնագրի մը համար։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1905 Հոկտ. 21 Ուրբաթ)

ՑՈՐԵՆ

Դեկտեմբեր Առաջին օխան	41-41½	փր.
» երկրորդ »	39-40	»
Մարտիւրք »	36-37	»
Զաւադարը »	34	»
Սէրթ առաջին, օխան	42½-43	փր.
» միջին տեսակ	40-41½	»

Այսօր ժամանեց 37 վագոն ցորեն Ա. Նաստոլ։

ԱԼԻՒՐ

Տեղական քրմա Ա. պարկը	78-80	ղ.
» » Բ. »	76	»

ՑՈՐՔ

Օխան 19½ փարա։

ԳԱՐԻ

Բէօսէյնէմ 13½-14 դրչ.	գրիւք	
Մէրսին և Բուսմէլի 12-12½ դրչ.	գրիւք։	

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

21/3 Նոյեմբեր 1095

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ԲՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ Օ.Ո.	97.30	
Երէկուան էն բարձր գինը	» 97.31½	
» էն վար գինը	» 97.26	

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ Ֆր.	131.75	
Երէկուան էն բարձր գինը	» 132.—	
» էն վար գինը	» 131.75	
Շերքէթը Եայրէ	35.—	
Օսմանեան Պանք	609.—	
Տէրքսի Ղուրի ընկ.	244.—	
Բարափ Կ. Պոլսոյ	505.—	
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիպսիէն Ա.	312.—	
» « » Բ.	270.—	
Պանք Նաս. Կրէս.	430.—	
Թրամվայի բաժնեթուղթ	7.40	
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ. Ա. Ո	16.—	
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ. Լ. Օ.	3.85	
Լաւրիում Ֆր.	54.—	
Թրանսվալ »	67.—	
Ռէժիի պարտաթուղթ Ֆրանք	393.—	
Ռուսական 4% 1901	92.25	
Ճարպնական 4 %	91.87	
Սպանիական արտաքին	92.60	
Անգլիական Քանսոլիսէ Ա. Ո.	89.50	

ՕԴԻՆ ՄԷՋ ԽՕՍՔԵՐ

ՈՒՐՈՒԹ ՍՏԱՆԱԼՈՒ

ՑՕԴՈՒԱԾ ՄԸ ԿԸ ԿԱԶՄԵՆ

ԵՐԿՈՒ ՕՐԻՈՐԴՆԵՐ (Թատերական վրայ)

—Բըսթ, բըսթ.

—Շըսթ, շըսթ.

—ՕՀէ, օՀէ.

Ու յանկարծ գլուխս, որ նոյն միջոցին իմս չէր, վարձու տան մը պէս՝ որուն վերի յարկերը վարձքի կուտաս, եռիս դարձաւ։ Դժբաղդութիւնը հոն էր որ գլուխս դարձած էր ալքոլէն թավշանեակներն անմխիթար յուսահատութիւն պատճառելու ատիճան։ Եւ այսպէս կը շարունակէի ճամբաս երբ եռուէս լսեցի բըսթ մը և շըսթ մը։

Կեցայ։

Մարդ չկար։

Պատրանք կամ Poisson d'Avril կարծեցի։

Աղէկ.

Ու.

Շարունակեցի ճամբաս՝ երկու օրիորդներու եռուէն որոնք քով քովի կը քալէին։

Եւ մանկ ըրի խօսակցութիւնը որ դուռի մը եռուէն չէ, այլ երկու օրիորդներու։ Դուռի մը և օրիորդի մը կռնակին մէջ անոնցմէ տարբերութիւն կայ։ Սենեակի մը դուռ եղած միջոցին կրնաս զարնել, ներողութիւն խնդրել ու ներս մտնել. սակայն ի՞նչ կ'ընես երբ դուռին տեղ օրիորդին կռնակն է. չեմ յուսար որ կռնակէն զարնել փորձես։ Ինչ կ'ըսէինք, այո, կ'ըսէինք թէ քալելով հանդերձ մանկ ըրի և մանկ ընելով հանդերձ լաւ մը հասկցայ թէ ի՞նչ գոյն ունէին օրիորդներուն գուլպաները և թէ քանի՞ կուտան անոնց տուէնան, ո՛րքան երկայնութիւն ունին և ժանեակներուն նրբահիւսերը սեւ գուլպաներու վրայ ի՞նչ չիք ու ի՞նչ գրաւիչ կ'ըլլան։

Ո և է նիւթ մը չնչաւոր ըլլայ թէ անչնչաւոր, նախ կը դիտեմ, յետոյ կ'ուսումնասիրեմ։

Ասիկայ մեծ նշանաբանս է, որուն շնորհիւ մարդ եղած են Վիքթոր Հիւկօ, Լամարթին, Պալզակ, Ա. Այվազեան, Ժան Ժաք Ռուսօ, Էմիսքն, Պապա Համարձում, Ալեքսանդր Տիւմա, Էմիլ Զոլա, Ֆլամարիոն, Եր. Թօլայեան, Լուի-Ռօքա-Ռամբրէզ, Աւետիս Կէօշիւրեան և բոլոր մեծ միտքերն ու մեծ դէմքերը։

Այսպէս ուսումնասիրեցի նախ գուլպաները օրիորդներուն և յետոյ մինչեւ անոնց դէմքը բարձրացայ... աչքերուս։ Յետոյ ականջս սրեցի։

Օրիորդները, վանդակէ փախած զոյգ մը ատարակներ էին և քալելէ աւելի կը թռէին կարծես։

Ճամբուն չորս կողմը, ատոր անոր խօսքեր կը նետէին և իրենց հասցէին նետուածներն ալ կ'ընդունէին սիրայօժար։

Ցանկարծ օրիորդներէն մէկը, որ աւելի ատրեց և նուազ գեղեցիկ էր դարձաւ միւսին և

—Մադիկին վերջին թիւը՝ վեցերորդը կարդացի՞ր Լուիզ ըսաւ.

—Ինչո՞ւ այդ հարցումը, ըսաւ միւսը, ի՞նչ կայ որ։

—Ո՛հ ոչինչ, միայն կ'ուզէի որ կարդացած ըլլայիր այդ թիւը և անոր մէջի Նինինին օրագիրը, ուր չնորհալին Նինի իր խնդոյկ (տօլմա) սիրելը, անկէ միւս ուտելը գրած էր։

—Ա՛հ, այո կարդացի, ըսաւ ան որ Լուիզ կը կոչուէր և մտադիր եմ մէկ քանի օրէն Սամաթիայ մօրաքրոջս երթալ։ Մայրիկս կը պատմէ թէ սքանչելի տօլմաներ կը չինէ ան։

Ու օրիորդները շարունակեցին ճամբանին։

Ես ա՛լ չէի զբաղեր անոնցմով, միայն կեցայ ինքզինքս ժողուելի, մատս գանկիս տարի —մտածելու վրեմ եղանակ— և հետեւեալ մեծ խօսքը արտասանեցի, որ արդէն նուիրագործուած էր.

«Տօլմա եէ օրիորդ».

Ու ես ալ շարունակեցի յետոյ ճամբաս ուշադրութիւն չընելով քովէս անցնողներուն, որոնք զարմացումով ինծի կը նայէին։

×

Կրօն. Ժողովը անպայման փլանաղկութեան դատապարտեց Գանտիլի Տ. Ներսէսը։

Տանկ, տինկ, տանկ...

Les cloches de Corneville?, պիտի հարցնէք։

Ո՛հ, ոչ։

Թատերական քրոնիկ գրելէ աւելի եկեղեցական քրոնիկ մը գրելու միտք ունիմ այս անգամ։

Տանկ, տանկ, տանկ...

Եղանակաւոր ձայն մը զուարթ թրթռումներով և փողոցներու խորերուն մէջ արձագանգող որ կը յիշեցնէր տանտիկիններուն և օրիորդներուն թէ՝ իրէքցին կուգայ կոր։

Նշանաւոր էր այդ իրէքցին, որ թաղին միտքը և ամէն բանն էր վերջապէս։

Կիներ ու աղջիկներ հետը կ'ինային պարզապէս օգտուելով իրենց դէմքին անմեղունակ ու պարզ դէմքէն։

Սակայն մի՛ ծաղրէք ուրիշները, ըսած է Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս։

Որովհետեւ, ինչպէս կը պատմեն եկեղեցական պատմութիւնները, օր մը, դեռ հրաշքին դարը չանցած, Թէեւ աչունը անցած էր, մեր իրէքցին անհրեւոյթ եղաւ։

Երկար փնտռտուքներ —դուր ջանք և անօգուտ վատակ—, արդիւնք մը չունեցան։

Օր մը միայն իմացանք թէ մեր իրէքցին... քահանայ ձեռնադրուած էր։

Այդ օրը մինչեւ իրիկուն Թաղին կնիկները մեծ իրարանցումի մէջ էին և մեծ փափաք մը ունէին նորընծան տեսնելու։

Բայց ճակատագիրը այնպէս անօրինած է եղեր որ Թաղեցի և նորընծայ չպիտի տեսնան զիրար և ծով մը պիտի բաժնէ զիրենք։

Անցան այսպէս օրերը։

Նոր քահանան, Աստուծոյ այդ պաշտօնեան, սկսաւ հոս ու հոն վազել, ատոր ու անոր տունը մտնել ելլել, ի խնդիր իր քահանային լեցուն լեցունութեան։

Կուլոր միտ, նոյն իսկ ուրախութեան միջոցին, այնպէս որ զինք ճանչցողներ կը մտածէին թէ՝ տէր հայրը անպատճառ լացի հանք մը գտած է։

Իրիկունները ալ դէմը առած երեցկինը, կը նստէր օդին և կը ջանար օր առաջ մեծցնելու իր փոքը, որ պզտիկցած էր իրէքցիութեան միջոցին։

Եւ քահանայ բարձրելոյն, ինչպէս կ'ըսէ Ս. Գիրքը, հովիւ քաջ և բարի, որ իր բեռները փոխան անձին՝ կը դնէր ի վերայ ոչխարաց, օր մը կը կանչուի Կրօն. Ժողովէն։

Տեսողներ կը պատմեն թէ այդ լուրը առած միջոցին մարած ինկած է երեցկինին գիրկը։ Եւ հետեւեալ օրը Պատրիարքարան կ'իջնայ։

Դուռներէն ներս մտած միջոցին կին մը ալ դուրս կ'ելլար. «Ողջոյն, օրհնած», ըսաւ տէր պապան և երբ տեսաւ թէ կինը ապուշ ապուշ երեսը կը նայի ու չճանչնալու դէմքը մը կը չինէ, մօտեցաւ և խպիպկ դէմքով մը,

—Սիլվիի տիկին, ինծի չճանչցա՞ք, ըսաւ։

—Ներողութիւն, ոչ...

—Մտածեցէք տեսնամ, կրկնեց Տ. պապան, մոռցած Կրօն. Ժողովը։

—؟؟؟

—Բայց, ես քեզի իբեմ ծախած եմ Ագապի հանքմ։ Չե՞ս յիշեր, ամէն ատեն ձեր փողոցէն անցած միջոցին ինծի կը կանչէիր։

Վերջէն խմացայ թէ Կրօն. Ժողովը որոշած է, Տ. Եղիազարը անպայման դադրեցնել քահանայագործէլէ... իր տունը մնացած իրէքցիները ծախելու համար։

ԳՈՆԻԱ ԷՐԷՑԼԻԷՆ ԼՈՒՐ ՄԸ՝

Որ... Կրօն. Ժողովին

զրկելու տեղ ինծի զրկած են

Չեմ գիտեր թէ Կրօն. Ժողովը ի՞նչ պատիժ կը տնօրինէ այն տէրտէրներուն մասին, որոնք . . . կալանքորին կը մտնան։

Գոնիա Էրէյլիէն ճամբորդ մը կը գրէ թէ, եկեղեցիէն ներս մտած ատեն կը տեսնայ տեղւոյն Տ. Ներսէս քահանան որ կանանց յատուկ... Մադիկ հանդէսէն վերջ, կանանց յատուկ քարոզ մը կը խօսի։ Այդ տէրտէրը սեղան կ'ելլայ, խուչափողը կը մաքրէ ու

«Ցանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ ամէն»

Եւ

«Ո՞վ կիներ, ո՞վ Ադամ Դրախտէն վռնտել տուողներ, ո՞վ արական սեռին բնական հակառակորդներ, դուք ո՞վ անտէրտ ու խայտառակ կիներ Էրէյլիի, դուք ամէն փողոց ամէն տուն իմ վրայ բաներ մը կը խօսիք եղեր. ա՛լ ձեզ չեմ սիրեր ես այն սիրով ինչ սէրով որ Քրիստոս սիրեց Մարիամ Մագթաղենացին։»

Ու ինչպէս կը գրէ Թղթակիցը, ժողովուրդը, երկու սեռն ալ, լուութեամբ մտիկ ըրած է Տ. հօրը, եկեղեցիէն վերջ պէտք եղած... տփոցը քաշելու համար քահանայի նմանող այդ մարդուն։

Այս այսչափ։

Գանք հիմա քեզի, ո՛վ տէրէրդ անկալանթըրի և քահանայդ մամանայի. դուն խելքդ փախուցած էիր արդեօք այդ օրը և կամ չէի՞ր գիտեր թէ՝ դուն պէտք ես՝ իբր հովիւ, քեզ յանձնուած հօտին ներողամիտ ըլլալու։

Եթէ վարդապետ ըլլայիր ըսելիք չունէի, բայց քահանայ ես, ընականաբար երէցկին ունիս։

Գլուխս արդեօք թէ՝ Սվերդի Տ. Կարապետը և Գանտիլիի Տ. Եղիազարը որպէսզի կը սիրեն իրենց երէցկինները և գիտես թէ երէցկին չունեցող չնորհալի Տէրտէրները ինչ տէրտէր կը քաշեն։

Քահանայ մը՝ պէտք է սիրէ մանաւանդ իր կին ծուխերը։

Մտիկ ըրէ Տ. Ներսէս հայր. չդիտնալը ամօթ չէ, չսորվիլը ամօթ է։

Թէեւ իմ հասակիս չէ ինկած քեզի պէս... երկանահասակին խրատ տալ, բայց ես քահանաներուն մէջ չատ մտած եղած ըլլալուս փորձառական խրատներ լսած եմ անոնցմէ։

Գիտցած եղիր որ քու քահանայականութիւնդ իսկ չես կրնար ինքզինքդ փրկել, երբ կին մը ուզէ քեզ ո՛ւ եւ է միջոցով մը... դժողք զրկել։

Կրնաս ջուխակ, դաշնակ, մանտոլին կամ ֆլիւթ զարնել բայց ինքզինքիդ մի արտօներ որ նոյն իսկ վարդով մը զարնես ո՛ւ եւ է կնոջ։

Ժամը Խաչանգիտ կ'ընեն, բայց եկեղեցի եկող կիները անհանգիստ չեն ըներ։

Տէրտէրները միայն նշխարհ կը թափեն, բայց ո՛վ ըսաւ քեզի որ եկեղեցիին բեմէն անէծք թափես։

Միայն փորդ մեծցնելու մի ջանար...։

Թատրոնի բեմէն ամէն բան կ'ըսեն, և եկեղեցւոյ բեմէն ամէն բան չեն ըսեր։

Նզովէ՛ զԱրիոս և զնեստոր, պարտականութիւնի է, բայց ո՛վ բաւ քեզի թէ Գոնիա Էրէյլիի կիները Արիոսի և Նեստորի թոռնուհիներն են։

Այս անգամ Աստուած, Կրօն. Ժողովը և ես ներեցինք քեզի, բայց երկրորդ պարագային Աստուած, Կրօն. Ժողովը և ես մէկ ըլլալով, հոգիդ, սքեմդ և... կաչիդ կը հանենք։

Սիրէ՛ կիները, զի Քրիստոս իսկ սիրեաց զՏարսն իւր։ Երբ Քրիստոսի հարը եկեղեցին է, երանելի մարդ ինչ յանդգնութիւն որ կ'ելլաս և Քրիստոսի հարքերը կանիծես։

Եւ ամէնէն վերջ եթէ ինծի դէմ ալ բարկանաս և պէտք զգաս հասցէիս քանի մը քիլօ անէծք զրկելու. խնդրեմ ձանրութիւն յանձն մի՛ առներ, Գանտիլիի Տ. Եղիազարը քու կողմէդ կը փոխանորդէ... անիծելով ինծի։

Գիշեր բարի ուրեմն...։

ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԳՐԻԳՈՐ

ԱՆՈՆՑ ՏՈՒՆԸ ՊԻՏԻ ՁԵՐԹԱՍ

Առօրեայ ընկերաքանական հարց մըն է քրքրելիքս, ընտանեկան խաղաղ մթնոլորտը խռովող խնդիր մը՝ որոնց հերսը կը հանդիսանան ծնողքներ, նա մանաւանդ մայրեր։ Անոնք այնքան կը գլեն, կ'անցնին իրենց պատասխանատուութեան սահմանը՝ որ ալ գործիք մը կ'ուզեն նկատել իրենց զաւակները իրենց քմահաճոյքներուն նըպաստակ, ու կ'ստիպեն որ անոնք գործադրեն այնպիսի հրամաններ՝ որուն մէջ ակամայ երեւան կուգայ ըմբոստացումը նուիրական պարտականութեան մը հանդէպ՝ որ է յարգանք իր ծնողներուն։ Ամենէն գռեհիկ ու ամենէն սկեպտիկն իսկ, որքան ըլլայ մոլեռանդ իր ըմբռնումներուն մէջ, անծանօթ ուժեր կը թելադրեն զինքը, նուիրել այն յարգանքի անհուն գորովը որ ծնողական արդար իրաւունքին արժանիքն է։ Բայց ինչպէս դիտել տուինք ծնողքներ կան և աւելի մայրեր որ իրենց զաւակները կը մղեն այնպիսի վայրագ միջոցներու, որ գարշելի ու մեղանչելի նկատուելով դատապարտուած է ուրիշներէն։ Եւ անոնք այսպէս ծայրայեղօրէն կը վարանին միայն անսալով իրենց խոլ կիրքերուն, իրենց մեծի ու ծնողի իրաւասութիւնը չլսուած զգալով։ Բայց իրողութիւնը անոնց մտածածէն տարբեր կերպով կը բացատրուի, և եթէ ունենային այն լայն հայեցողութիւնը ու լաւ դատողութիւնը՝ որոնք դատարարութեան չնորհներն են, շատ դիւրին պիտի ըլլար յարգուիդ տալ իրենց կիրքերուն ու մեռցնել իրենց մէջ մեծի փառասէր ցուցամոլութիւնը։

Շատ թարմ ու իրական պատմութիւն մը կը յիշեմ՝ որուն ազդեցութեան տակ պէտք զգացի գրի առնել իմ խորհրդածութիւններս։ «—Ընկեր մը ունէի որուն հայրը հիւանդութենէ մը մեռած էր և մօր մը հովանիին տակ մեծցած, պատուաւոր ու զարգացած տղայ մը որուն հետ պզտիկ այցելութիւններ կը փոխանակէինք երբեմն, անցեալ օր էր, նորէն իմ պայմանագրական այցելութիւնս կուտայի իրեն, երբ ականատես եղայ մօր ու զաւկի միջեւ մղուած դառն պայքարին։ Խընդիրը մօր համար անկարեւոր կը հաստատուէր իր իսկ դատումով, բայց որդան կ'զգար անոր կարեւորութիւնը ու այն արատը որ պիտի յաղորդէր այդ խօսակցութեան։ Տղան յարաբերութիւն հաստատած էր իր դրացիներէն պարկեշտ ընտանիքի մը հետ ու փոքր այցելութիւններ կուտար երբեմն. այնտեղ սակայն աղուոր աղջիկներ ալ կը գտնուէին, պատուաւոր ու համակրելի օրիորդներ՝ որոնք տան մը զարդը կը կազմեն։ Մայրը կ'արգիլէր ու կը ապառնար տղան սոխպելով որ խղէ իր յարաբերութիւնները այդ ընտանիքին հետ։ Կը պօռար չես գիտեր ինչո՞ւ։

—Անոնց տունը չպիտի երթաս, կ'ըսեմ, վտարել պիտի տամ քեզ հոնկէց։

Պատրուակը որ կը բերէր այդ կինը չատ աղայական էր ու ծիծաղելի, ուաւելի իր քմահաճոյքին հպատակեցնելու ճիգ մը կար կնոջ ջանքերուն մէջ քան թէ իր զաւկին համար օգտակարութեան ոեւէ նպատակ։ Տղան ի զուր կը ջանար համոզել մայրը թէ ինք լոկ բարեկամներ կը ճանչնայ զանոնք, բարոյագէտ մայրը յամառօրէն կը պնդէր իր սկզբունքին վրայ, որուն դէմ մաքառիլ պարզապէս տխմարութիւն պիտի ըլլար։ Երկուքն ալ համոզեցի ու վերջապէս լռեցին. բայց հազիւ թէ փակուած կարծեր էինք այդ խնդիրը, երբ անա նորէն երեւան եկաւ, առաջինէն աւելի զօրաւոր ու վճռական այս անգամ. վերջապէս յամառ կինը յաղողեր էր իր ծրագիրը գլուխ հանել ու տղան օր մը ինծի գալով արտասուելեամբ էր որ պատմեց այդ բանը ինծի. տեսնելու էր վիճակը անոր որ արգահատանք միայն կ'առթէր. չատ տխուր էր ու գունատ, աչքերուն փայլը կորսնցուցեր էր իր ազօտ ցոլքերը ու աղան մելամաղձոտ կը մտածէր. կատարելապէս ցոփակեաց մը դարձեր էր ալ։ Տղան հեռացած էր ալ այնպիսի բարեկամներէ՝ որոնք այնքան ասպնջականօրէն հիւրընկալած էին զինքը իրենց պարկեշտ համախմբումներուն մէջ։ Անկարատակ, անակնկալ հեռացումը չատ սուղի նստած էր տղուն. ի զուր կը ջանար մեկնութիւն մը տալ ու քաղաքել ամօթը՝ որ պիտի նեռէին այդ մարդիկը իր երեսին։ Այդ տղուն վիճակը հիմա արգահատելի է ու առողջութեան վտանգուելը տակաւ կը նշմարուի իր դալկացած դէմքին վրայ։»

Անհատական պատմութիւն մըն էր ըրածս, բայց իրողութիւնը ընդհանուրին կը վերաբերի. քիչ չեն թիւը այսպիսի խնդիրներուն՝ որոնք ընտանեկան առօրեայ գործառնութեանց մէջ մեծ բամբիս մը կը կազմեն։ Մոլութիւնն ալ դարձած է մեր մայրերուն համար ստիպել՝ որ լուռեցնեն իրենց զաւակները այնպիսի վեմ ու նուիրական զգացումներ, որոնց դէմ պատեաւ կանգնիլ ու խոչընդոտ հանդիսանալ պարզապէս տխմարութիւն է ու միանգամայն մեղադրելի։ Մայրական իրաւունութիւնը, անոր ազդեցութիւնը չափ մը, սահման մը ունի վերջապէս՝ ուրկէ դուրս ան դատապարտելի կ'ըլլայ ու բռնի պատճառ մը երեւան բերելու աղտոտ ու գարշելի երեւոյթներ։ Տղուն օրինակը դեռ աչքիս առջեւ է, թերեւս տղան չուներ ոեւէ նկատում իր այցելութեան մէջ, ինչպէս որ կը պնդէր ալ, ու բռնի համակերպումը առանց պատճառի չատ դառն է ու դժուար. Ծնողք չատ լաւ անօրակելի գործ մը կ'ընեն, եթէ իրենց կիրքերը չի խառնեն այնպիսի գործերու մէջ որոնք ամէն մարդկային արարածներու համար նուիրական ու դովելի արարքները կը կազմեն։

ՍՏԵՓԱՆ ԽԱԶՈՒՆԻ

ԳԼԽԱՐԿՍ

Այո՛, այնպէս է, ճիշտ է, ինչո՞ւ սեմ. երկու չաբաթ առաջ եկեղեցին կամ ուրիշ տեղ մը, լաւ չեմ յիշեր... Գիտեմ. զարմանալի է... Ո՞վ կրնար երեւակայել... Երբէք չի գիտցուիր այս աշխարհիս մէջ... Կարծես երազ մըն է... Ես ամուսնացա՞ծ, ե՞ս, նանաւոր ամուրին, ես անհամը, ես վռնտուողը գեղեցիկ, սիրուն, քիչ մը հասունցած աղջիկներ ունեցող մայրերէն... ես որ այնուամենայնիւ չեմ և ոչ իսկ անոր մտերիները բան մը... բայց այս կարեւորութիւն չունի, ես որ վերջապէս փորձառու մէկու մը տեղ կ'անցնէի, ըրի... կնի առի... ամուսնացայ...

—Ինչո՞ւ, — պիտի հարցնէք, — ինչ տարօրինակութեան համար չուտ մը գաղափարդ փոխեցիր... Ո՞վ կրցաւ այլակերպել ուղեղդ»։

Փնտռեցէ՛ք, հնարեցէ՛ք... գլխարկս եղաւ, այո՛ գլխարկս, ո և է գլխարկ մը... գլանաձեւ գլխարկ մը

—Գլխարկ մը

Անյո՞ւշտ

—Բայց ի՞նչպէս

Լաւ ուշադրութիւն ըրէք։

Փետրուարի մէջ գիշեր մը, պատուաւոր, ազնիւ (գոնէ այնպէս կ'երեւէր) ընտանիքէ մը ճաշի հրաւիրուած էի։ Ճաշ մը որու պիտի հետեւէր նուագահանդէս մը... Ուստի ընդունեցի հրաւէրը։ Կ'ամփոփեմ բոլոր գաղափարներս, կը հագնիմ ֆռակս, մազերս կը չակեմ... ժամը 7½-ն էր երբ ինքզինքս հիւրասենեակին դրան առաջ գտայ, սպասաւոր մը զիս կ'աւետէ։ Գլխարկս ձեռքս բռնած առաջ կ'երթամ, քանի մը... ձեռնոցներ կը սեղմեմ, հոս քսմծիծաղ մը կը նետեմ, անդին խոնարհութիւն մը կ'ընեմ, յետոյ կը մտնեմ փոքր սեղանի մը որուն վրայ կը դնեմ գլխարկս։ Բնական այնպէս չէ՞։

Քիչ մը չատախօսութենէ վերջ, սեղան նստանք... Աստուա՛ծ իմ, ինչ կեռակուրներ, հիանալի, բայց երկու դրացիներ ունէի, արական սեռէն, որ կարմրած հնդկահաւերէն աւելի մունջ էին։ Ի՞նչ ընել, ես ալ ժամանակ անցընելու համար menuն գոց սրբեցայ։ Ճաշէն վերջը վեր վար սկսայ քալել... սիկառ մը ծխեցի... Կը փափաքէի դուրս ելնել, վասն զի հոն պիտի խեղդուէի, բայց պէտք էր նաև քիչ մը նուագ մտիկ ընել... Երեւակայեցէք, տանտիրուհին կը խենդեցայ միզիքին վրայ, յետոյ ինքն ալ լաւ կը նուագէ, ուստի պէտք էր քիչ մը կենալ։ Սրահը արդէն իսկ լեցուած էր։ Երբեմն նոր հրաւիրեալներ ալ կուգային։ Օրիորդները խումբ խումբ ժողուուելով իրարու ականջի բաներ մը փսփսալով կը խնդային։ Ամէն կողմ տիկիններ բարձրաձայն կը խօսէին, կը ծիծաղէին և կամ հավահարով կը փչուէին։ Մենք էրիկ մարդիկս, վեր վար չրջելով կը յօրանջէինք և կամ (չատ հաղուագիւտ!) փափաքներու, հաճոյքներու և դերասաններու վրայ կը խօսէինք։ Բայց յանկարծ «լուութիւն», բոլոր ականջները դադրեցան։ Ծերուկ մը դաշնակին առաջը նստած էր ու թիկին մը քովը կանգնած կ'երգէր։ Երբոր լմնցաւ ամէնքն ալ «bravo!» պոռացին։ Դարձեալ ազմուկ, բայց քիչ ժամանակուան համար, վասն զի դաշնակին առաջ նստած էր սեւուլիկ մէկը որ սկսաւ նուագել... երեւակայեցէք Պէթովէնէն կտոր մը, երկար, մեծ պահքն ա՛լ աւելի երկար, կարծես երբէք լմնալու միտք չունէր։ Շիտակը ըսելով զիս քնացուց։ Գիտեմ, քաղաքավարութիւնը կը պահանջէ որ... բայց ամենայն յարգանքով կ'ըսեմ ես այս պարոն քաղաքավարութեան, որ իմ պարագայիս մէջ եթէ գտնուելու ըլլար, ինքն ալ պիտի քնանար։ Ինչպէս որ ալ քնացաւ, և քանի որ ինքը քնացաւ ես ալ... ո՛չ չքնացայ, այլ խոկացի...։

Ոտքի ելայ, ադին անդին դարձայ գլխարկս փնտռելու համար... Դժբա՛ղդ ճակատագիր։ Սեղանը որուն վրայ դրած էի զայն ներս մտած պահուս, օրիորդներու երեք կարգ պարիսպ մը չրջապատուած էր որ աչքերնին ցեղուենին վրայ սեւեռած միզիքը մտիկ կ'ընէին։ Ո՞վ կրնար ձեղքել այդ անուշ երանգներով, չողչողուն մազերով, ծաղիկներով և ժանեակներով պճնուած օրիորդներու պարիսպը... բայց ես ատոնց վրայ չէի մտածեր, գլխարկս կը փնտռէի, գլխարկս, ուրիշ ոչինչ։ Ես կը տեսնէի զայն իր փայլուն կողերովը՝ երկու ճերմակ գլաստներու մէջտեղէն աչառարակի նման բարձրանալը, տխուր աչքով կը նայէի իմ սիրելի գլխարկիս ու ինքնիրենս կ'ըսէի. «Իմ անգին գանձս, զքեզ ե՞րբ իմ ձեռացս մէջ պիտի ունենամ, ե՞րբ պիտի կարենամ թողուլ այս նեղացուցիչ օդը։ Փորձէ՛ անգամ մը թռիլ քու երկու թեւերովդ. եկո՛ւ գլխուս վրայ որ կարենամ կամացուկ մը խոյս տալ այս հանդէսէն։

Պէթովէնի տիկ տիկը կարծես լմընալիք չունէր, ոտքի վրայ անգամ քունս եկաւ։ «Եկո՛ւ սիրելի գլխարկս» դուրսը քաղցր և զով զեփիւռ մը կայ, տե՛ս փողոցը չոր է, երկինքը պայծառ է, եկո՛ւ սիրելիս...»

«Ո՛հ աղջկանս նայելէ չի կշտացա՞ր դեռ» գոչեց դժոխքէն փախած ձայն մը, լսողութեանս գործարանին մէջ։ Գլուխս դարձուցի։ Գիրուկ մարդ մըն էր, որ խոյր աչքերը վրաս տնկած էր։ Ես առանց չփոթելու հանդարտ պաղարիւնութեամբ մը պատասխանեցի. «Ինչպէս կ'ուզէք որ նայիմ ձեր աղջկանը, քանի որ չեմ ճանչնար ու չեմ գիտեր որը ըլլալը։»

—Ով, աղջի՛կս, հո՛ն է սեղանին քովը։ Զգիտնալ մի ձեւացներ, կարմիր ժապաւէնովը։

—Բայց պարո՛ն

—Ինչ, պիտի համարձակէիր ծրխոտել։

—Անչուշտ։

—Գիտեմ ինչ բարի ծաղիկ ըլլալդ։

—Ես ծաղի՞կ մը։

—Անչո՛ւշտ

—Ինչդրեմ...

—Հինգ, վեց նշանտուքներդ օղը ելան, յետոյ...»

—Ինչ հինգ, ինչ վեց

—Ո՛հ դուն լաւ հատոր մըն ես

—Ո՞վ, ե՞ս

—Այո՛ և հիմայ անվախ համարձակութեամբ մը իմ դատեր Մաքրիկիս կը նայիս.

—Բայց ըսի ու կը կրկնեմ, եթէ կ'ուզէք միզիքով ալ կ'երգեմ, ես անոր չի նայեցայ !!!»

—Հիմայ ալ ուրբ կը ձեւանայ. Ո՞ւ կը նայէիր ուրեմն գեղեցիկ պարոնիկս։

—Քանի որ ստիպեալ եմ ըսելու... Գլխարկիս կը նայէի...

—Գլխարկի՞դ, կատա՞կ կ'ընես թէ ծաղրել կ'ուզես զիս։

—Ինչպէ՞ս ծաղրել Աստուած իմ, կ'ուզէի կամացուկ մը իսոյս տալ հոնկէ և ասոր համար է որ գլխարկիս կը նայէի...»

Ո՛ւֆ, կարծես արիւնս գլուխս կը ցայտէր... կը բարկացնէր, կը նեղէր զիս այն մարդը, ընտանիքի այն հայրը որ ամէն պարագային կ'ուզէր որ իր աղջկան նայած ըլլայի... Սեւուլիկը կը շարունակէր դեռ իր դաշնակը իսկ ես և այդ մարդը կամացուկ մը կը խօսինք.

—Աղջիկս է...

—Գլխարկս է...

—Ինդրեմ քիչ մը քիչ աղմուկ ըրէք, ըսաւ մեզ պարոն մը. բայց մենք.

—Աղջիկ

—Գլխարկ

—Հատուցում կը պահանջեմ, կը կրկնէր նախատուղ հայրը

—Ես ալ...

—Ահաւասիկ այցեւտոմս...

—Ահաւասիկ իմինս...

—Վաղը վկաներս կը զրկեմ...

—Շատ լաւ...

Ծափահարութեանց աղմուկ մը զիս սթափեցուց...

Սեւուլիկը լմնցուցած էր վերջապէս Պէթովէնեան կտորը։

Ներկաները կը չարժին, չչնկոց, ձայներ, աղմուկներ...

Կանանց պարիսպը վերջապէս քանդուած էր։ Հակառակորդիս նայուածք մը կը նետեմ, յետոյ դէպի սեղանին կը վազեմ. «պարո՛ն... եթէ չեմ սխալիր... կարծեմ գլխարկինիդ կ'ուզէք...» Ես... (թուքերնիդ կլեցէք ո՛վ կնապատներ) ձիւնի պէս ճերմակ... փոքրիկ բազուկի մը նման—Հիանալի բազուկ,—տեսայ... իմ հառաչանքներս առարկան. գլանաձեւ գլխարկս III Ա-չերս վեր կ'առնեմ ու... ի՞նչն էր, ինքը, կարմիր ժապաւէնով օրիորդը։ «Անդրադարձ պարոն, հակցայ պատճառը որուն համար իմ կողմս կը նայէիք. դուք քունէն կը գլորէիք, այլեւս ոտքի չէիք կրնար կենալ, կ'երդնում թէ կը մեղքնայի ձեզ և գրեթէ կը փափաքէի, ձեռքէ ձեռք անցնելով զրկել ձեր գլխարկը... բայց կը վախնայի որ չատ ազմուկ հանեմ և որով ուշադրութիւն գրաւեմ... ո՜հ, որքան չատախօսութիւն... դուք քունէն կը գլորիք և ես... ներողութիւն պարոն... գիշեր բարի...»

Ո՛հ սիրելիդ իմ, ո՛վ սիրելի գանձդ իմ որ կը կրես գլուխս մը պճնուած ոսկեզոյն մազերով։ Հակցաւ նէ իմ հառաչանքներուս պատճառը, իմ բոլոր նայուածքներէս ոչ իսկ մէկ հատ իրեն համար առաւ...

Կ'առնեմ գլխարկս իր փափուկ մատիկներուն մէջէն և կը վազեմ դէպ իմ հակառակորդս։ «Պարո՛ն, ներեցէք ինծի, ինչ փոյթ ծախել այլեւս բան մը որ ճշմարտութիւն մըն է. իրաւ է, ես գլխարկիս չէի նայեր, այլ կը հիանայի գեղեցիկ, պաչուելի արարածի մը դէմքը, այն... (ներեցէք անկեղծութեանս) ձեր դստեր Մաքրիկին զոր կը սիրեմ ես, կը պաչեմ, պաչուոյս վրայ կ'երդնում.

—Դի՞ւք...»

Բաթաթռա՛ք... երկու խոյր աչքեր վրաս կրակ թափեցին. յետոյ ձեռքերս սեղմելով.

—Կը մտածեմ, պարո՛ն... վաղը իմ տունս եկէք»

Ես գացի և մարդուկը այնքան ազնուութեամբ վարուեցաւ հետս որ քիչ ժամանակուան մէջ ինքզինքս ամուսնացած գտայ։ Ամուսինը աղուորիկ, ազնիւ աղջկան մը, որ լաւ գիտէ թէ սաղտն և թէ... խանանցի կեանքը...։

Ահաւասիկ ասոր համար է որ քեզի կը պարտիմ երջանկութիւնս, ո՛վ գլխարկս։

ՅԱԿՈԲ Ս. ՊՕՏՐՈՍԵԱՆ

ԻԼԱՆ

Թէրսանէի Ամիրէ իշխան լիւդմը օլուզ մէկգրի միանգամայն վաղ իսարիլէն 5180 առէտ իլի վէ ասլը զուլվանիլի չէլիք գազան պրոնէրն մէճմուը 440 առէտ լիրան Օսմանիէ թարիպի էօհանէսնամէ պուլունտուղնա, վէ էօնիմիզդէքի բազար էրթէսի կիւնիւ գարարը գաթիսի վիրիլէրէք, չարչէնպիհ կիւնիւ սաամ 9ա գառար 100առէ 5 թէնգիլի գապուլ օլունանաղընա պինանէն ֆիքթը մէղքիւրէանի թէնգիլ իլէ մէղքիւր էլմըգտար պրոուենը իթասընա թարիպ օլանլարընն էյմը մէղքիւրէառէ Շուբար Պարիյէլէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

20 Թբրրինը էվվէլ 321

ՄԷՃԷԼԼԷ

ԿԱՄ

ՕՍՄ. ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՕՐԻՆԱԳԻՐՔ

Թարգմանեց

Ա. ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԹՈԹՎԱՅԵԱՆ

Գեղչեալ գին 30 ղրուշ

Հայերէն թարգմանութիւնը, ընագրին արտասանութեան հետ դէմ առ դէմ տպուած, 30 ղրշ-ի կը ծախուի Ե. Մ. Սեթեան կազմատուն-թղթավաճառանոցը, Զազմադէրլար, Զիմպիլլիի խանի դրան կից։ Գաւառական յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին։ Թղթատարի ծախքն է 6 ղրշ.։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԼԵԱՆ